

maes eijk

De Stad Maaseik rond 1700
Archief: Abdij van Averbode.
Detail uit een kadasterkaart van
het voormalige abbdijndomein
van Sint-Jansberg.

Inhoudstafel

Woord vooraf	169
Het drama van Rotem	170
Uit de oude doos	186
Nachtwacht, schutterij en Garde Civique	189
De Maaseiker bevolking: een kleine cijferdans	194
Maaseik en zijn bewoners in de kijker	197
De 'Heimat van Bomma'	204
Een bezoek aan Maaseik	205
De Zusters Ursulinen verlieten Maaseik	206
Maaseik Solt	213
Genealogische Instuif te Thorn	223
Diksjenaer van het Mezeikers	225
Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden	228
Provinciale ontmoetingsdag van missionarissen te Maaseik	230
Drie gouden kloosterfeesten	231
Het oorlogs-dagboek mei 1940	232

De redactie dankt:

- Roger MAES voor de foto's
- Ontwerpstudio SEGERS-WESTHOVENS voor de vormgeving van de omslag.

Woord vooraf

Uw lijfblad "De Maaseikenaar" heeft reden om te vieren. De eerste vijftwintig jaar liggen achter de rug. Een kwarteeuw groei en bloei waarop we als redactie met trots mogen terugblikken. Even vermelden dat van de oprichters van vijftwintig jaar geleden nog steeds enkele leden in de kern van de redactie aanwezig zijn: Tony Van Wijck, Martin Boonen en Jaak Bergers. Je moet het maar doen!!

En met frisse moed worden nu de volgende jaargangen aangevat. Interessante stof is er ruim voldoende. Na dit jubileumjaar met de viering van "Maaseik 750 jaar stad en parochie", verjaring die op een bruisende wijze werd gevierd met tientallen prachtig geslaagde manifestaties, en na de herdenking van de vijftigste verjaardag van de bevrijding van Maaseik, richten we opnieuw de blikken op allerlei wetenswaardigheden in verband met het heden, het verleden en de toekomst van onze stad en haar bevolking.

Maar koken kost geld! Het is enkel en alleen dank zij de financiële inbreng van onze abonnees dat we ons blad op peil kunnen houden. Daarom, beste lezer en lieve lezeres, vragen we u met aandrang uw abonnement (400 Fr. voor inwoners Benelux, 500 Fr. voor anderen) tijdig te hernieuwen door middel van bijgevoegd overschrijvingsformulier. Het is ook om organisatorische redenen dat we hierop aandringen (o.a. het bepalen van onze oplage). Stel dus niet uit. Wacht niet tot onze afgevaardigde zich komt aanmelden, want dit brengt bijkomende kosten en vertraging mee. Laten we dus afspreken: vandaag nog doen.

Tenslotte wenst de redactie alle gekozenen in de nieuwe gemeenteraad veel succes en u allen wensen we veel leesgenot.

De redactie

Vijftig jaar geleden...

Het drama van Rotem

Vijftig jaar geleden, nauwelijks enkele dagen voor onze stad bevrijd werd, zou zich de bloedigste tragedie voltrekken die Maaseik trof. Het verhaal van dit drama beschrijven lijkt een hachelijke onderneming. Verzet is uit de aard der zaak steeds geheim.

Geschreven bronnen ontbreken uiteraard en getuigenissen van personen die het meemaakten, zijn, hoe waardevol ook, steeds subjectief gekleurd. Want zowel voor- als tegenstanders waren bij de gebeurtenissen emotioneel betrokken.

Toch meent de redactie dat het haar plicht is het relaas van dit oorlogsdrama te moeten publiceren als een daad van piëteit tegenover hen die toen hun leven lieten.

Het verzet

Het verzet tegen de Duitse bezetter kwam in Limburg aanvankelijk slechts langzaam van de grond. Wel waren er vanaf de eerste oorlogsmaanden reeds kleine groepen die hulp boden aan ontsnapte Franse krijgsgevangenen, doch van enige organisatie was er nauwelijks sprake.

Het geheel beperkte zich eerder tot oppositie dan tot daadwerkelijk verzet. Stilaan ontstonden er echter efficiënter werkende groeperingen zoals de befaamde GROEP LUC die zich intens zou gaan bezig houden met het verlenen van hulp aan Engeland-vaarders, neergestorte piloten en ontsnapte krijgsvangenen. Ook het verzamelen van en doorseinen van militaire informatie stond op het programma van deze groep.

De arrestatie van een groot aantal leden van de groepering in december 1941 betekende dan ook niet het einde van de verzetsactiviteiten. Het geheel werd kort daarop gereorganiseerd onder de codenaam Luc-Marc. Daarnaast en nauw ermee verbonden fungeerde eveneens de zogenaamde COMEET-lijn Schakels in hun ontsnappingsroute L 100 vanuit het bezette gebied naar het veilige Spanje waren o.a. de Maaseikenaars Mevrouw Catharina Salle-Coolen (°1879), de waarzegster van de Glazen Trap, en de heren Jean Mobers, Albert Gielen, Henri Huysmans en Pierre Van Dinter.

In juni 1943 werd de Maaseiker afdeling echter door de Duitse Sicherheitsdienst opgerold. Mobers en Van Dinter werden ter dood veroordeeld en de anderen overleefden de oorlog in Duitse concentratiekampen. Al bij al werden tussen 1941 en 1944 meer dan 800 personen door de groep Comète tot in het veilige Spanje gebracht, doch de verliezen onder de eigen leden waren massaal.

Terzelfdertijd was echter een eerste Limburgse verzetsgroep ontstaan in de loop van 1941 en dit rond de figuur van rijkswacht-majoor Coppenolle uit

September 1944.

*Het terugtrekkende Duitse Leger: met paard en boerenkar richting Maasbrug.
(Foto Janssen)*

Hasselt, die echter al gauw zou worden opgevolgd door Raoul Polus en later door Lucien Collin. Vooral deze laatste zou de werking van het Limburgse verzet de nodige organisatie geven.

Het gehele Belgische gebied werd verdeeld in zones en regio's waarbij regio Limburg onder de leiding kwam te staan van gewezen sergeant Tony Lambrechts. Begin 1943 ontstond uit dit alles een overkoepelende beweging "Het Geheim Leger" waarvan Limburg als zone II deel uitmaakte. Hier zou de organisatie trouwens B.N.B. of Belgische Nationale Beweging heten. De provincie werd verdeeld in zeven sectoren, waar Maaseik er een van vormde. Aan het hoofd van deze sectoren stonden haast overal officieren of onder-officieren van het Belgische leger.

Aanvankelijk doel was echter niet zozeer verzet te plegen dan wel een kader scheppen voor ordehandhaving na een eventuele bevrijding van het land. Vanaf 1942 groeide echter het idee van een daadwerkelijke en zelfs gewapende strijd tegen de bezetter en dit mede onder invloed van de Britse Intelligence Service.

B.N.B.-sector Maaseik werd opgericht in november 1941 gedurende een vergadering ten huize van Pierre Van Dinter in de Grote Kerkstraat.

Aanwezig waren Gustaaf Beazar (°1908), wachtmeester van de rijkswacht in Kessenich, Henri Huysmans, juwelier, Jaak Schulpen, werkzaam bij de ravitaillering, Julien Vandersteene en Albert Willems, beiden beroepsmilitairen.

I.B.C.-I2-S.0. 23-6-44.
MAASEIK. Aan alle Kl. Oosten-Br. Oosteng-4. Br. Oosten
 Stie. Oosten en Groep-Oosten.

VOORWERP: Het uitvoeren der sabotagegen.

In vervolge een schriftlijven van de Staven Brussel in datum van 20-6-44, en Limburg in datum van 21-6-44, moeten alle sabotagegen stop gezet worden. Hooger bedoelde oversten melden ons dat het bijzonderste doel bereikt is, en gezien de zware maatregelen door den vijand genomen is het beter voorloopig stop te zetten. De hoogere leiding voegt er echter aan te aanstonds bij dat we ons moeten gewed houden op ieder oogenblik om te wees in de hoes te springen, wanneer de oorlogsvoering, dit opnieuw noodzakelijk maakt. De hoogere leiding maakt aan de uitvoerders der opdrachten, in de Prov. Limburg, hare gelukwenschen over voor de kranige houding, die in het algemeen, door onze beweging is getoond. De uitslagen zijn een voldoende, en zij vermochten heel veel van ons voor de komende operaties. Ik voel mij gelukkig deze gelukwenschen te kunnen overmaken, doch ik richt mij bij zonder tot die leiders die op het eerste oogenblik, krachtig de hand aan het werk hebben geslagen, om werkelijke afdoende resultaten te behalen. Er zijn een paar leiders, die zich niet op de hoogte van hun taak hebben getoond, en die zeer klammoedig geweest zijn. Degelijke nota werd er van genomen. In ieder geval het geheel is goed.

Geheimhouding: Door het feit dat wij een dezer dagen in actie zullen moeten treden, moeten wij alle leden, in zoo verre zij met een opdracht gelast zijn, ook zoo verre het door den dienst vereisd wordt op de hoogte stellen der gebeurtenissen. Ik herinner U nogmaals dat ieder lid zwijgen moet en aan niemand die het niet rechtstreeksch aanteleent ook maar een woord zeggen. Dat is zeer kleingeestig, ja zelfs misdadig. De vijanden zijn talrijk en waken, verzeest dit niet. In afwachting der nabije acties blijft kalm en beslist, de kritieke dagen nadere met reuenschreden. Het is van twee zeed en persoonlijke sterkte dat veel, heel veel van de toekomstige uitslag zal afhangen. Begrijpt U krachtig die U gegeven is door het vertrouwen, dat Uw leiders in U allen stellen. In ieder geval, weest militair en, voest ieder bevel zonder een oogenblik te aarzelan uit, en voest de gegeven zendingen door tot het einde, of tot het bevel van stopzetting.

Steeds meer en meer geraakt de vijand en vooral de gestapo op onze hiel. Zie kritieke bevelen met uidd er past hier maar een zin: "Weest op Uw hoede en bestrijdt ze desnoods met geweld." Geen genade voor de verraders. Aan ons mag de sege niet ontsnappen."

LEVE BELGIË!
 Modest.

Vanaf maart 1942 groeide stilaan de idee van een daadwerkelijke gewapende strijd tegen de bezetter en dit mede onder invloed van instructies van de Britse Intelligence Service, de geheime Dienst.

Mei 1942 werd echter de provinciale leider Robert Lefebvre aangehouden waardoor de beweging een korte tijd inactief was. Kort daarop wordt deze opgevolgd door de 31-jarige Tony Lambrechts die eveneens ijverde voor een harde en militaire aanpak... Duitse tegenmaatregelen bleven natuurlijk niet uit en in maart 1943

Gedenk in uwe gebeden en 't H. Misoffer
 de zielen van zaliger

de Heer

PIERRE VAN DINTER

Gemeente-Ontvanger van de Stad Maaseik ; Oud-Strijder 1914-1918; Officier van de Inflichting- en Actiedienst; Officier van de Weerstand; Politiek Gevangene; Ridder in de Leopoldsorde met Palmen; Ridder in de Orde van Leopold II met Zwaarden; Oorlogskruis 1914-1918 met Twee Palmen en Twee Leeuwen; Oorlogskruis 1940-1945 met Palm; Erekrus van Politiek Gevangene 1940-1945; Vuurkruis; IJzermedaille; Overwinningsmedaille 1914-1918; Medaille van de Weerstand; Medal of Freedom; Etoile de Karageorge en Or Serbe; Herinneringsmedaille 1914-1918 en 1940-1945.

echtgenoot van Mevrouw

JOSEPHINE LEJEUNE-MINÉ

geboren te Maaseik de 28 April 1894, gefusilleerd, in dienst van het Vaderland, te Ludwigsburg, de 19 April 1944 en begraven op het erepark van het kerkhof te Maaseik, op 5 December 1949.

en de Heer

JEAN MOBERS

Oud-Strijder 1940-1945; Sectie-Overste van de Weerstand; Inflichting- en Actieagent; Politiek gevangene; Ridder in de Orde van Leopold II met Palm; Oorlogskruis 1940-1945 met Palm; Herinneringsmedaille 1940-1945; Medaille van de Weerstand; Erekrus van Politiek Gevangene; Medal of Freedom.

echtgenoot van Mevrouw

ELISE BERVOETS

geboren te Maaseik de 14 October 1914, gefusilleerd, in dienst van het Vaderland, te Ludwigsburg, de 19 April 1944 en begraven op het erepark van het kerkhof te Maaseik op 5 December 1949.

Nu hun geschonden lichamen ons worden weergeschonken, worden oude herinneringen weer wakker en doen ons weer inleven in de stemming van die dagen van ons oorlogswee. Nog zien wij hen vertrekken met angst in het hart, angst die maanden aanhield, biddend en hopen, om op een droeven morgen uit te lopen in stille, fiere berusting bij het vernemen van hun gewelddadige, doch heldhaftige dood, ver van huis in een vijandig land.

Hun laatste gedachten waren bij ons: hun ouders, hun vrouwen en kinderen, hun verwanten en medeburgers. Hun ziel bereidden zij ter heemvaart, hun lichamen vroegen zij te laten rusten temidden van hun dierbaren en vrienden. Die laatste wens mogen wij thans vervullen.

„De zegepraal van het Nazisme zou betekend hebben het einde van ons nationaal bestaan en van ons christelijk leven.” (Mgr. Cruysberghs). Dat wij mochten zegevieren over de vijandelijke wapenen, daarvoor zijn zij gevallen met ere; voor een groots doel, een mensenleven waard.

Dat zij rusten in vrede, in de dankbare herinnering van ons allen, en boven alles aan het hart van God, voor wiens aanschouwing zij geschapen zijn.

Drukkerij Hotterbeekx-van Aanholt, Maaseik

werd te Hasselt een Nebendienststelle van de Sicherheitsdienst geïnstalleerd, geleid door Kriminal Oberassistent Käding. Kort daarop reeds slaagden de Duitsers erin de leiding van sector Sint-Truiden volledig op te rollen. Ook Lambrechts werd door de Sicherheitsdienst gezocht doch hij kon onderduiken in Ophoven bij Marie Nyssens en later in Zelem.

Le Roi Salomon...

Reeds op 8 juni, nauwelijks twee dagen na de landing der geallieerden in Normandië, zond de BBC de volgende code-boodschap uit: "Le roi Salomon a mis ses gros sabots", het afgesproken bevel dat het verzet diende over te gaan tot het vernietigen van spoorwegverbindingen, bruggen en communicatiesystemen in de bezette gebieden. Dit bevel had in Frankrijk doch ook in België een ware golf van sabotagegedaden tot gevolg.

Op 31 augustus echter volgde een bevel van de Belgische regering in Londen dat alle verzetslui zich per gebied moesten verzamelen op de afgesproken refuges. Dit bevel betekende m.a.w. een algemene mobilisatie van het georganiseerde verzet. Daarbij werd volgens de afspraken ieder lid opgedragen om te verschijnen in uniform bestaande uit een witte salopette met tricolore armband en een zwarte alpinopet.

Bedoeling van de operatie was dat vanuit de refuges het Geheime leger actief zou deelnemen aan de bevrijding samen met de naderende geallieerde troepen.

De refuge, het verzamelpunt van de sector Maaseik van het B.N.B., de Belgische Nationale beweging, bevond zich in de bossen van Rotem in de onmiddellijke nabijheid van de zinkfabriek aldaar.

Onmiddellijk na deze "mobilisatie" organiseerde de leider Gustaaf Beazar aldaar zijn hoofdkwartier. De zinkfabriek lag vlak bij de Zuid-Willemsvaart. Over dit kanaal bevond zich toentertijd een houten voetgangersbrug en iets zuidelijker de spoorwegbrug. Vlak bij de fabriek stonden enkele arbeiderswoningen, kleine boerderijtjes en de Welvaart, de winkel van Mevr. Cops-Gonnissen. Het was in de huiskamer vlak achter deze winkel dat Beazar zijn eerste besprekingen hield met de verantwoordelijken, terwijl hijzelf zijn kwartier had in het vlakbij gelegen boerderijtje van Leo Dreesen. Daar bewaarde hij ook de documenten met o.a. de lijsten van alle B.N.B.-leden.

Op 4 september liet Beazar het bericht van de mobilisatie verspreiden met het bevel aan alle leden zich binnen de 24 uur in Rotem te verzamelen.

Het bataljon Maaseik bestond uit niet minder dan 1800 man, namelijk 9 brigades van elk 200 manschappen.

Op papier was het hele opzet behoorlijk georganiseerd en bestond er zelfs een Rode-Kruisafdeling, bestaande uit opgeleide brancardiers.

Hiertoe behoorden o.a. Mej. Nyssens van villa La Tourelle en de zusters Pia en Bertha Vliexs van Maaseik. Als brancardier-overste fungeerde Sylvain Gellenne (°1924), eveneens van Maaseik.

Gezusters Pia en Huberta VLIEXS, gefusilleerd te Oplabek op 11 september 1944

In de daarop volgende uren op 5 september arriveerden er niet minder dan 1200 manschappen. Via allerlei veldwegen bereikten zij de refuge terwijl de hoofdwegen nog voortdurend onveilig werden gemaakt door terugtrekkende Duitse legerafdelingen.

Elk brigade kreeg in het dicht beboste terrein een bepaalde plaats toegewezen met de opdracht er zo vlug mogelijk hutten te bouwen om er de nacht in door te brengen, terwijl aan de twee bruggen wachtposten werden opgesteld. Ondanks het volledige gebrek aan ervaring en opleiding slaagde men er reeds de eerste dag in 27 Duitse soldaten gevangen te nemen, die in de fabriek werden opgesloten.

Doch ondertussen ontbrak het de manschappen aan al het noodzakelijke. Er waren geen tenten om te overnachten, geen voedsel en zo goed als geen wapens. Zo beschikte men over 24 machinegeweren en enkele pistolen en geweren, terwijl munitie haast helemaal ontbrak.

Volgens berichten waarover Beazar beschikte zouden echter diezelfde nacht van 5 op 6 september door geallieerde vliegtuigen wapens gedropt worden. Groot was echter de ontgoocheling toen de beloofde parachutage uitbleef en daarom werd na kort beraad besloten twee vrijwilligers naar Hasselt te sturen - dwars door de frontlinie - om bij de provinciale leider Tony Lambrechts opheldering te vragen. Het waren Albert Bamps en Hubert Binjé, twee beroepsmilitairen uit Maaseik, die zich voor deze gevaarlijke klus aanboden. Hun opdracht zou echter een dramatische afloop kennen. In de omgeving van Peer stootten zij op een afdeling Duitse Fallschirmjäger, waarbij Bamps door een Duitse kogel dodelijk werd getroffen. Binjé werd aan de rechterarm gewond en gevangelijk afgevoerd naar Tilburg. Hij zou de oorlog overleven.

Ondertussen trachtte men te Rotem door allerlei drastische maatregelen het probleem van het voedseltekort aan te pakken. Bij landbouwers in de omgeving werden runderen en varkens opgeëist. In de fabriek werden deze geslacht en in grote ketels tot een vleessoep verwerkt.

De chaos werd echter compleet toen in de nacht van 7 op 8 september een zwaar onweer losbrak waartegen de uit takken opgetrokken hutjes niet bestand waren. Heel wat mannen hielden het dan ook voor gezien en vertrokken naar huis.

Het voorspel tot het drama zou echter eerst op 9 september aanvangen, toen heel toevallig op de oostelijke oever van het kanaal een vrachtwagen met Duitse soldaten verscheen. Onmiddellijk werd door de wachtposten aan de brug het vuur geopend wat natuurlijk door de Duitsers beantwoord werd, terwijl ze rechtsomkeer maakten. Gedurende dit korte vuurgevecht werd de Amsterdammer Henri Hermans door een Duitse kogel dodelijk getroffen. Dit eerste gewapend treffen met de vijand had van de wachtposten alle munitie gevegd zodat zij na afloop de bruggen in de steek lieten. De gevolgen van dit alles zouden rampzalig zijn, want de Duitsers zouden in hotel Mardaga

in Niel-bij-As hun oversten op de hoogte brengen van de aanwezigheid van "partizanen" in de Rotemse bossen.

GEVALLEN HELDEN

der Belgische Weerstandsbeweging,

laffelijk door de Duitsers vermoord te Heer bij Maastricht, den 12 Sept. 1944.

1. Gustaaf BEAZAR.
Kapitein-Commandant, Zone-Overste Maaseik-Neerpelt van het Geheime Leger, Wachmeester 2e Klas van de Rijkswacht van Kessenich.
2. Peter, Albert JAEKEN, Neeroeteren.
Sectieoverste B.W.B. Neeroeteren.
3. Pierre, Henri, Jan, Martin DRIESSENS, Maaseik.
4. Mathieu, Jan, Jozef LENDERS, Maaseik.
5. Jan, Martin, August WOLFS, Maaseik.
6. Jozef EERDEKENS, Gruitrode.
Groeps-Overste.
7. Jacques TEELLEN, Neeroeteren.
8. Guillaume, Jozef, Hubert LANGERS, Maaseik.
9. Willem CONEN, Molenbeersel.
10. Alfons LEROY, Neeroeteren.
Adjunkt Secteur-Overste.
11. Jules, Leopold, August WOLFS, Maaseik.

De opbrengst van de verkoop van deze kaarten is bestemd voor de oprichting van een monument, in de gemeente Heer, in het bosch van „Huize St. Joseph“.

De Fallschirmjäger

Toen op 3 september Brussel bevrijd werd, en enkele dagen later Antwerpen, was de geallieerde opmarche door België niet meer te stuiten. Onttredde Duitse legereenheden begonnen zich overal terug te trekken. In Limburg echter achter het Albertkanaal werd de Duitse verdediging opnieuw georganiseerd en wel door elite-troepen van het Eerste Fallschirmarmee. Deze contingenten degelijk getrainde afdelingen waren in allerijl via Tilburg en Eindhoven uit Duitsland aangevoerd. Op 7 september zou het bij Helchteren tot een treffen komen met de geallieerden waarbij aan beide zijden zware verliezen vielen.

Toen de Duitsers eindelijk moesten terugtrekken, was het de 8ste Compagnie, II bataljon, 21 regiment onder het commando van kolonel Rudolf Loeytved-Hardeg die voorbij Opoeteren trok en zo Lanklaar bereikte.

In Niel-bij-As waar in hotel Mardaga het hoofdkwartier gevestigd was van de "176ste Division zur besonderen Verwendung", vernamen zij de aanwezigheid van "partizanen" in de bossen van Rotem.

Ook het 1ste bataljon, van het 24ste regiment Fallschirmjäger onder het commando van de beruchte majoor Ulrich Matthaeas, dat eveneens in Helchteren-Houthalen streed, trok in de nacht van 10 op 11 september terug over Oplabbeek waar majoor Matthaeas een trieste rol zou spelen in het op handen zijnde drama.

* GEDENKT IN UWE GEBEDEN *

DE ZIELEN VAN

Beazar, Gustaaf

Kapitein-Commandant, Zone-Overste Maaseik-Neerpelt van het Geheime Leger, Wachmeester 2e Klas van de Rijkswacht van Kessenich, geboren te Aspelare, 29-7-'08,

Leroy, Alfons

Adjunkt Secteur-Overste van Neeroeteren, geboren te Massemen, 2-6-'13,

Soldaten :

Teelen, Jacques

van Neeroeteren, geboren te Neeroeteren, 14-10-'24,

Jaeken, Peter Albert

van Neeroeteren, geboren te Neeroeteren, 15-9-'17,

Conen, Willem

van Molenbeersel, geboren te Molenbeersel, 12-3-'19,

Eerdekens, Jozef

van Gruitrode, geboren te Bree, 24-6-'22,

Wolfs, Jan Martin August

van Maaseik, geboren te Maaseik, 20-6-'23,

Wolfs, Jules Leopold August

van Maaseik, geboren te Maaseik, 29-4-'23,

Leanders, Mathieu Jan Jozef

van Maaseik, geboren te Maaseik, 20-2-'25,

Driessens, Pierre Henri Jan Martin

van Maaseik, geboren te Genk, 13-5-'25,

Langers, Guillaume Jozef Hubert

van Maaseik, geboren te Maaseik, 20-3-'23,

allen laffelijk vermoord door den vijand, te Heer, 12-9-'44.

Geen triester getuigenis van het oorlogsleed en diep ingrijpender smart dan de kruisen op de versch omwoelde aarde onzer graven.

Onzegbaar veel leed gaat uit van deze graven. Gods Zoon, die tot ons kwam, heeft geweend als Hij stond voor dooden en graven. Zoo ook treuren en weenen wij, ons harte breekt bij het sterven van deze levens. Dit sterven, dat de vreugde om onze bevrijding zoo wring en bitter doet zijn. Zoo fel en meedoogenloos worden wij getroffen op het heuglijkste oogenblik omdat man, vader, zoon, broer, medeparochianen en -burgers niet weerkerden.

Wij weenen en treuren, maar zijn fier en sterk in onze smart om de zegepraalende grootheid onzer dooden, wij zij sterven als helden voor hun Vaderland. En sterven voor zijn Vaderland, is zich onsterfelijk maken. (Cornelle)

De onrechtmatige bezetting van ons land, de dreiging van een heidensche levensbeschouwing voerden in zoovle harten aan wat den mensch kan wijden tot een held in dienst van het geschonden recht. In dagelijksch levensgevaar bereidden zij voor, het uur van bevrijding en rechtsherstel, en trokken op omdat stil en diep in hen leefden geloof aan de onaantastbare vrijheid van het recht en liefde voor het Vaderland.

Was hun offer zonder zin? — Wij verwierpen vrijheid en recht; wij bleven zoo zichtbaar gespaard. God heeft hun offer voor ons allen aanvaard. Zij sterven opdat wij konden leven. Deze gedachte troost de dierbaren die treuren; verplicht ons allen onze dooden te doen voortleven in dagelijksch gedenken en vurigheid van gebod.

Onze Vader... o, Vader des Hemels, wiens Wil is geschied, één bede slechts: genes de al te diepe wonden van zoovle bloedende harten.

Maria, Moeder van Smarten, die het leed kent, tot U stijgt ons gebed in deze dagen; Troost hen die zooveel leed nu moeten dragen.

ZIJ RUSTEN IN VREDE BIJ GOD.

Druk Van der Donck, Maeseyk.

Het drama zondagmorgen

Die zondagmorgen 10 september omstreeks 10 uur zagen de wachtposten in Rotem over de beide kanaaloevers een tiental vrachtwagens vol Duitse soldaten naderen. In de omgeving van de fabriek verspreidden de zwaar bewapende Fallschirmjäger zich en begonnen systematisch de omgeving uit te kammen. Heel wat verzetsmensen sloegen in paniek op de vlucht terwijl Beazar nog vlug probeerde alle compromitterende documenten in de bakoven van Leo Dreesen te verbergen. Vooraleer hij hierin slaagde werd Beazar samen met Hélène Vanlaer aangehouden. In de kelder van de Welvaart ontdekten de soldaten Alphonsine Vliexs en Mieke Cops. Samen met de bewoners van de omliggende huizen werden ook zij gevangelijk afgevoerd.

In hotel Mardaga werden zij geconfronteerd met de inmiddels bevrijde gevangenen Duitse soldaten. Verscheidene burgers werden daarop in vrijheid gesteld, doch 21 weerstanders bleven aangehouden.

Ondertussen hadden zich honderden manschappen van het Geheime Leger in alle richtingen door de bossen verspreid, opgejaagd door de Duitse soldaten die het gebied geheel omsingeld hadden.

In Opoeteren botsten een vijftal jonge mannen uit Elen op een Duitse patrouille. Daar sommigen onder hen een wapen droegen, werden zij ter plaatse geëxecuteerd.

†

GEDENK IN UW E GEBEDEN EN H. MISOFFERS
DE ZIELEN DER
GEBROEDERS

Jozef en Henri DIRKS

geboren te Maaseik, den 26 Maart 1926, en gevallen voor het Vaderland te Opglabbeek, den 11 September 1944.

Jezus zag twee gebroeders. Hij riep ze en zei: Komt en volgt mij... En zij volgden Hem. Math. 8,16.

In de dagen die de Bevrijding van den zoo lang verdrukten Vadergrond vooratgingen, riep ook het Land tot zijn kinderen: komt en verlost mij van het hatelijke juk van den vreemden bezetter. Deze jongens hebben de roepstem van het Land gehoord en zij volgden haar. Zij gingen heen om zich te stellen in den dienst van de wrakers van het onrecht. Overmoedig en onverschrokken zetten zij alles op het spel. Geleed hun leven te offeren voor de vrijheid en het geluk hunner naastbestaanden en landgenooten. Zij offerden hun jeugd, hunne krachten en hun leven. God heeft hun offer aanvaard. Samen deden zij hun intrede in het leven, vereenigd bleven ze ook tot in den dood: zij stierven als helden voor Vaderland en Vrijheid.

„Dierbare Ouders, gij weet welke zaak wij wilden dienen: gaarne hadden wij uw troost en steun willen zijn in den ouden dag, maar gij moest eerst worden vrijgevochten... Zij zijn gegaan en keerden niet weer.

De goede God heeft hun liefdedaad beloofd met hen op te nemen in de schare der andere helden die vielen voor God en Land, voor Vrijheid en voor Recht.

By ons meet hun gedachtenis in dankbare eere blijven; daarom bidden wij voor hen, daarom offeren en communiceeren wij, opdat hunne zielen in vrede rusten.

1710 — Drukk. J. Mondelaers, Bree.

In Louwel, een gehucht van Opglabbeek, hadden enkele leden van de Rode-Kruisafdeling de nacht doorgebracht in een verlaten stal, menende dat zij daar in veiligheid waren. Op maandagmorgen echter werden zij er door Duitsers ontdekt en onder vuur genomen. De Maaseikenaar Toine Kesler beantwoordde de schoten. Toen Nic Van Esser uit Maaseik dodelijk getroffen neerviel gaven de anderen zich echter over. De vrouwen onder wie Maria Voorpijl en de zusjes Pia en Bertha Vliexs werden opzij gehouden, terwijl de gevangenen mannen in de nabijgelegen schuur van Pieter Reyskens werden gedreven. Even later werd aan de mannen bevolen de schuur te verlaten en zij die het bevel gehoorzaamden werden bij het buitenkomen neergeslagen. De schuur werd vervolgens in brand gestoken.

Twee Maaseikenaars wisten hierbij aan de dood te ontsnappen, Toine Kesler en Joseph Picavet. Gedood werden Jaak Van Aanholt, Renier Coolen, Pierre Paspont, Pierre Slootmakers en de tweelingbroers Henri en Joseph Dirks, allen van Maaseik.

Pieter Reyskens, zijn gezin en zijn vader werden samen met de gevangenen vrouwen en verscheidene andere weerstanders in een weide bij elkaar gedreven, in totaal 28 personen. Gelukkig voor Reyskens en de zijnen wist de bijgekomen pastoor van Opglabbeek en schepen Jaak Geusens de

†

TOT GODVRUCHTIG
AANDENKEN

Gedenk in uw gebeden de ziel van
den Heer

NICOLAAS ESSER

Echtgenoot van Mevrouw
PAULA BEUNEN

**gevallen voor het Vaderland in dienst van
het Geheime Leger,**

geboren te Born (N.L.) den 23 November 1920
en gefusilleerd te Opglabbeek den 11 Sept. 1944.

De oorlog eischt vele slachtoffers, ook onder hen die steeds den vrede liefhadden. Tot hun getal behoorde ook de dierbare overledene. Met de grootste stiptheid vervulde hij steeds de plicht van echtgenoot en vader en was steeds bekommerd om het welzijn van zijn dierbaren.

Zoo leefde hij als echtgenoot en vader temidden van de zijnen in huiselijk geluk tot de dagen kwamen van de bevrijding en hij met zooveel jongeren mee optrok om den gemeenschappelijken vijand te verslaan. Den priester, die de H. Mis had opgedragen in het kamp, gaf hij een brief mee voor vrouw en kinderen, zoo vol moed. Niemand die vermoedde, dat het een laatste vaarwel was.

Vaartwel vrouw en kinderen, vaartwel. De Heer riep mij tot Zich op het oogenblik, waarop ik verlangde nog lang in uw midden te blijven. Hierboven bid ik God voor U allen, dat Hij U helpe en bijsta. Helpt gij mij door uwe gebeden tot God.

Dierbare vader, moeder en familie treurt niet. Eens zien wij elkander weer in het hemelsch vaderland, waar geen aardsche macht ons nog kan scheiden.

Hij ruste in vrede.

Druk. Hotterbeekx-van Aanholt, Maaseik.

Fallschirmjäger ervan te overtuigen dat zij onschuldige burgers waren, waarna zij werden vrijgelaten. Eenmaal thuis werd Reyskens echter verplicht de gedode mannen bij zijn afgebrande schuur te begraven. Diezelfde voormiddag nog, op 11 september werden de overigen door een Duits Standgericht waarbij majoor Matthaeas als voorzitter fungeerde, veroordeeld tot de dood met de kogel en kort daarop omstreeks 11 uur werd de executie in het Einderveld ergens tussen Louwel en Opglabbeek voltrokken. Zes vrouwen en zes mannen vonden er de dood onder wie Maria Voorpijl (1897), Pia Vliexs (1920), haar zusje Bertha Vliexs (1923), Jaak Hellings (1919) en Jan Van Hees van Opglabbeek (1912), Antoine Alenus van Waterschei (1904).

†

Gedenkt in uw H. Misoffer en in úwe
gebeden de ziel van zaliger den heer
PASPONT PIERRE
geboren te Maeseyck, den 1 Maart 1924, en
laffelijk vermoord te Opglabbeek,
den 11 September 1944.

Vier jaar onderdrukking en knechtschap vermochten niet het fiere zelfbewustzijn van ons volk te breken. Toen dan ook de dagersaad van de bevrijding onze horizon kleurde is hij rekaan om zich in dienst te stellen van de wrekers van het onrecht. Onverschrokken en onverschrokken zette hij alles op het spel, bereid zijn leven te offeren voor de vrijheid van zijn land. God heeft zijn offer aangenomen. Hij stierf den heldendood voor ons.

Dankbaar en fier blikken we tegen hem op, maar diepbedroefd tevens omdat lafhartige laagheid hem ontrukte aan onze liefde.

Groot voorzeker is het loon van hem die zijn leven geeft voor anderen. Wij weten immers dat God zich nooit in edelmoedigheid laat overtreffen.

Geliefde Ouders, broers en zusters, treurt niet om mij, ik ben gelukkig. Wel ben ik niet meer bij U, wel omringen uw zorgen mij niet meer maar vanuit den hemel volkt mijn liefste U. Ik heb geleefd zoals gij 't mij geleerd hebt; ik ben gestorven als een waar kind van de H. Kerk als een vaderlander, dien naam waarlijk. Eens zullen wij elkander weerzien. Blijft mij in Uw gebeden gedenken.

Mijn vrienden, moge mijn offer u brengen Vrijheid en Rechten. In onverzettelijke wil die te handhaven tot meerdere eer van God en tot 't welzijn van ons dierbaar landeke.

Mijn Jezus barmhartigheid.

Drukk. V. Baert, Slijpstraat, 47, Gent

Nog verscheidene dagen lang werd de gehele omgeving door Duitse troepen uitgekamd op zoek naar verzetslui die zich verborgen hielden. En ieder die ontdekt werd, betaalde het met zijn leven. Sommigen werden, geplaagd door de dorst, uit hun schuilplaats gedreven op zoek naar water. Zo verging het ook Jos Raedschelders die woensdagochtend 13 september, toen hij samen met een Russische onderduiker en een Antwerps weerstander de veiligheid van het bos verliet. Nauwelijks aan de rand van het veld gekomen werd hij door een Duits salvo gedood. Slechts enkelen waren zoals gezegd de gruwelijke dodendans ontsprongen. Toine Kesler en Joseph Picavet hadden zich

onder een bijenstand bij Reyskens kunnen verbergen en Sylvain Gellenne was, zwaar gewond door een Duitse kogel, die zijn oog had doorboord, in een gracht gerold en daar bewegingloos blijven liggen. Na het vertrek van de Duitsers met hun gevangenen waren zij alle drie het bos ingetrokken, doch na een tijdje besloten zij dat het veiliger was ieder afzonderlijk verder te trekken. Gellenne bracht rillend van de koorts de nacht door in een hooimijt waar hij tegen de morgen ontdekt werd door Kaatje Conings. Een plaatselijke verpleegster diende hem de eerste zorgen toe, doch even later werd Gellenne in Dorne door een Duitse patrouille aangehouden. Hij wist hen er echter van te overtuigen dat hij een Vlaams SS-soldaat was die in Rotem bij de partizanen had gevangen gezeten. Na heel wat wederwaardigheden belandde Gellenne in het ziekenhuis van het inmiddels bevrijde Genk waar hij door een geallieerde legerarts verzorgd werd.

JEZUS! MARIA! JOZEF!

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
den Heer
JOSEPH RAADSCHELDERS
geboren te Maeseyck, den 14 November 1922 en
gevalen voor het Vaderland, te Opoeteren, den 14 Sept. 1944.

—o—

Wrang en vol bitterheid is de vreugde om onze bevrijding. Wij treuren en weenen bij het sterven van dit leven en van zoovele anderen uit onze parochiale familie.

Wij weenen, maar zijn sterk en fier in onze smart, om de zegeprelende grootheid onzer doden. De onrechtvaardige bezetting van ons land voerde in jonge herten alles aan wat den mensch kan wijden tot een held in dienst van het geschonden recht. Zij trokken op, omdat stil en diep in hen leefden geloof aan de onantastbare heiligheid van het recht en liefde voor het Vaderland.

Wij verwierpen ons recht en vrijheid, daarbij bleef onze parochie en stad zoo zichtbaar gespaard. Zij sterven opdat wij kunnen leven.

Midden onder ons ligt zijn graf, maar geteekend met het Kruis, het Kruis van Christus en geen ander. Het Kruis, teeken van geloof, dat zijn ziel niet kan sterven. Teeken van hoop op een zalig Hierna. Teeken, dat in dagen van heropstanding de richting ons wijst, omdat van het Kruis ons tegenstraalt het beeld van Hem, die alleen de wereld kan redden.

Maria, Moeder van Smarten, die het leed kent en de rampen, tot U die weet wat ouders moeten dragen, stijgt ons gebed in deze dagen: „Troost hen die zooveel leed nu moeten dragen.“

Druk. Van der Donck, Maeseyck.

JEZUS * MARIA * JOZEF
BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER MEVROUW
MARIA VOORPIJL
weduwe van den heer
Jacques Kesler
geboren te Maeseyck den 13 November 1897, en held-
haftig gevallen voor het Vaderland te Opglabbeek,
11 September 1944.

—

Zij was een diep vrome christelijke vrouw, een voorbeeld voor ieder ander, die haar eenvoudig leven sleet in gebed, dienstvaardige arbeid en weldoen.

Met vrouwelijke zin verenigde zij mannelijke moed. En als een andere Judith trok zij den vijand tegemoet om haar vrouwelijke gaven te wijden aan het vaderland, dat zij minde. Als een moeder viel zij met en jongens en meisjes, in wier dienst zij zich had gesteld.

M'n dierbare dochter, m'n laatste gedachten en woorden gingen uit naar u, die mij alles waart. God geve u troost en vrede in Hem. De nagedachtenis aan uw moeder, die ge dankbaar in uw hart bewaart, zal u des te sterker aanzetten u gansch aan God en den naaste te geven. Uw verder klooster- en missionarisleven zal strekken tot eer van uw ouders. Met vader blijf ik over U waken.

M'n dierbare familieleden, bidden wij voor elkander en wij zullen elkaar weerzien.

Moge haar offer het Vaderland schenken den vrede, die voortkomt uit rechtvaardigheid en naastenliefde.

ZIJ RUSTE IN VREDE.

J. Hougaerts, Maeseyck.

Het drama te Heer

Zoals gezegd waren er niet minder dan 21 gevangen weerstanders op zondag 10 september naar hotel Mardaga gevoerd en aldaar opgesloten. 's Anderendaags werden zij, samen met nog vijf andere jongens die onder

tussen ook bij Rotem gearresteerd waren, op vrachtwagens geladen en weggevoerd. Tegen de avond die maandag arriveerde de kolonne in het Nederlandse dorpje Heer, waar de gevangenen in een kelder werden opgesloten. De volgende morgen, 12 september zou zich de zoveelste tragedie voltrekken. Twaalf gevangenen werden uit de kelder weggehaald en in een nabijgelegen mergelgroeve neergeschoten, waarna hun lichamen met takken werden bedekt. De slachtoffers waren de leider Gustaaf Beazar, Pierre Driessens, Guillaume Langers, Mathieu Lenders, Martin en Jules Wolfs, alle vijf van Maaseik, een Russische onderduiker en verder Willem Conen van Molenbeersel, Jef Eerdeken van Gruitrode, Pierre Jaeken en Jaak Telen, beiden van Neeroeteren.

Kort daarop werden de overige gevangenen -nog 14 in getal- afgevoerd naar Schinveld, waar zij in het lokaal van het patronaat werden opgesloten. Woensdag werden zij door een Duitse officier overhoord en 's anderendaags zou ook voor hen het einde betekenen. In een eenzaam veld in Mindergangelt werden zij verplicht een kuil te graven waarna zij geknield voor het gat werden doodgeschoten. Op deze wijze stierven Jean Meerten van Heppeneert, Harrie Broens van Molenbeersel, Jan Henskens, Jean Hilven en Hubert Stinkens, alle drie van Gruitrode, Jaak Langers van Rotem en Laurent Vandijck van Neeroeteren. De overige zeven gevangenen werden kort daarop naar Düsseldorf overgebracht waar zij aan de Gestapo werden overgeleverd. Van daar zouden zij weggevoerd worden naar de concentratiekampen van Ratingen, Ravensbrück of Wittenberg. Drie onder hen zouden er de gruwel van de vernietiging overleven: Gaspar Caris van Molenbeersel, Helena Vanlaer en Alphonsine Vliexs uit Maaseik.

Zo voltrok zich het drama van Rotem. Enkele dagen later, op 22 september, werd onze stad bevrijd door soldaten van de Belgische brigade Piron, maar te midden van alle feestvreugde zou er in veel gezinnen rouw heersen om het verlies van zoveel jonge levens.

In Rotem getuigt een kapel met de namen van de 111 slachtoffers van deze tragedie. Ook in Mindergangelt en in Heer verrezen monumenten als stenen waarschuwingen, opdat dit alles nooit meer zou gebeuren.

Martin Boonen

**Steun DE MAASEIKENAAR door het nemen van een
STEUNabonnement 1995 (min. 1000 Fr.)!!!!!!!!!!!!!!**

Geraadpleegde werken

Alenus W. Majoor Ulrich Matthaeas, Duitse Fallschirmjäger en Limburgse martelaren. Gestencilde uitgave, 1991

Bussels J. De slag om Hechtel 6-12 september 1944. Hechtel 1972

Charles J.L. en PH. DANOY. Rapporten van de Geheime Feldpolizei 1940-1944. Ned. Boekhandel 1983

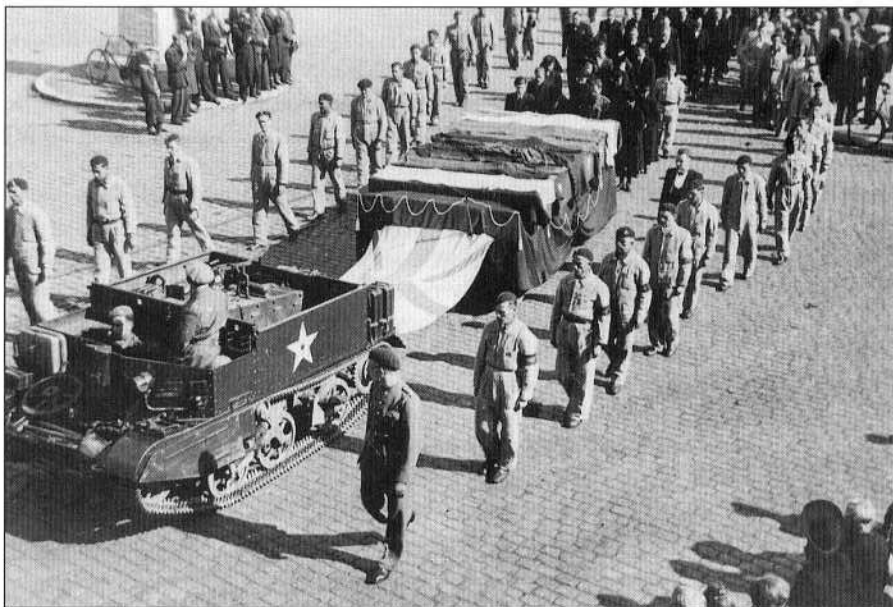
Gielen A. Hoe ik opgroeide en W.O. 2 overleefde. Gestencilde uitgave, Maaseik 1983

Van Lieshout J. Artikelreeks in De Limburger, maart 1981

Vuylsteke Th. La Province de Limbourg. In L'Armée Secrète onder redactie van Henri Bernard. Paris-Gembloux 1986

Belgische soldaten van de Brigade Piron die op 22 september 1944 Maaseik bedriegen

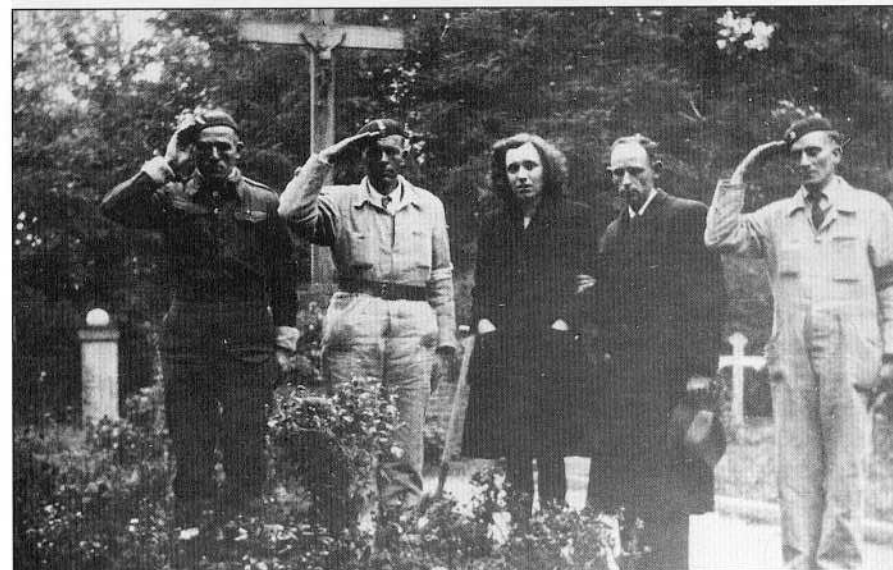

Begrafenis van Maaseiker gesneuvelde weerstanders.

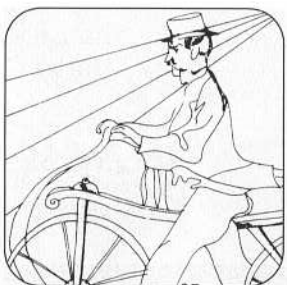

Begrafenis van Maaseiker gesneuvelde weerstanders.

Aan het graf van een gesneuvelde makker. V.l.n.r. Albert Coonen van Molenbeersel - Sonja Vliexs - Antoine Jansens - Antoine Kesler.

(Foto's van de Werkgroep Documentatie Maaseik)

Uit de oude doos

Van een onbekende lezer of lezeres ontvingen wij bijgaande foto met op de achterzijde de naam van onderwijzer Borgerhoff en het jaartal 1934. Wie weet er iets meer over?

Graag vernamen we ook de naam van de inzender.

Een reeks foto's van de Eucharistische Kruistocht-meisjes van de Maaseiker Ursulinenschool ontvingen wij van E.W. Zuster Josephine (Martens), een trouwe lezers van ons blad. Onze oprechte dank.

Het hier afgedrukte exemplaar werd in 1931 genomen in de "Engelse Hof" van het Ursulinenklooster.

Beneden v.l.n.r. Maria Vanden Eertwegh (Clariss), Josephine Paumen (Clariss), Mieteke Timmermans, E.H. Verkuylen, Zuster Eugénie, Marie-Thérèse Peeters, Maria Daelemans, Betsie Snijckers.

Midden: Judith Poukens, Maria Poukens, Maria Verstegen, Maria Peeters, H. Martens, Maria Maes (Nederland), Alda Evers, Anneke Franssen, Catho Goyens, gezusters Peeters, Agnes Vanwijck.

Boven: Charlotte Paumen, Maria Ceresa en haar zus, Lieske Ignoul.

Niet minder dan zeven meisjes van het gezelschap traden later in het klooster.

Ook de laatste foto werd ons naamloos bezorgd. Ook in dit geval vernamen we graag de naam van de inzender.

Het betreft de 6de klas L.O. van de Ursulinen met meisjes geboren in 1924. Zittend v.l.n.r.: Stephanie Driessen, Henriette Kraewinkels, H. Boonen, Josée Kunnen, Josephine Peeters en Gertrude Kunnen.

Gekniel: Mia Corstjens en Annie van Oeteren.

Op de achtergrond: Annie Wijnen, Mia Paspont, Gertrude Meerten.

Martin Boonen

Speelde bompaa mee met het Maaseiker toneel???

Was nonk lid van de Concordia of van de katholieke of liberale turnclub???

Koop dan **"VERENIGD MAASEIK"**,
100 jaar Maaseiker verenigingsleven.

Spotprijs: 380 fr.

Waar: Stedelijke Bibliotheek Maaseik

Nachtwacht, schutterij en Garde Civique

Ordehandhaving in het 19de Eeuwse Maaseik

Naar aanleiding van ons artikel over de Klepperman in een der vorige nummers ontvingen wij verscheidene vragen van lezers over de vroegere ordehandhaving. Vandaar deze bijdrage.

De Nachtwacht

Gedurende het Hollands Bewind (1815-1830) diende volgens een besluit van de Gedeputeerde Staten (provinciebestuur) van 7-10-1816 door iedere gemeente een nachtwacht te worden ingesteld, en dit **"wegens de algemene rust en veiligheid der particuliere eigendommen"**. Blijkbaar vreesde de overheid politieke rellen en diefstallen. Al vlug werd te Maaseik dan ook overgegaan tot de oprichting van zulke nachtwacht. Iedere mannelijke inwoner tussen 18 en 60 jaar moest eraan deelnemen en kon opgeroepen worden.

Uit deze groep werden afdelingen van 12 personen aangeduid plus twee onderofficieren, die zich dan 's avonds om 9 uur op het stadhuis dienden aan te melden. Vanaf 10 tot 5 moest om het uur onder de leiding van een onderofficier een ronde door de straten der stad worden gemaakt. Hierbij moest vooral gelet worden op **"verzamelingen en bijeenkomsten op straten of in verdachte huizen"**.

Ook moest streng de hand worden gehouden aan het eerbiedigen van het sluitingsuur der herbergen. Bij brand of inbraak dienden de commandant en de burgemeester verwittigd te worden.

Kort daarop werd er eveneens een nachtwacht voor de gehuchten opgericht en dit op bevel van de gouverneur op 6.11.1816.

Commandanten van de nachtwacht waren Arnold Magnée voor Aldeneik, Antoine Wakkers voor Ven en Gremelslo, Jean Segers voor Wurfeld en Jan Backers voor Heppeneert. (Reg. Schepencollege 20.11.1816)

De Schutterij

De Hollandse Wet op de Schutterijen verscheen op 11 april 1827 en ongeveer een jaar later werd er ook te Maaseik een opgericht.

Alle mannen tussen de 25 en 34 jaar moesten zich laten inschrijven en door loting werd uit deze leden een Schuttersraad aangeduid die voor de leiding moest zorgen. Over hun activiteiten vermelden de registers haast geen bijzonderheden. (Reg. Schepencollege 15.4.1828)

De Burgerwacht ofte Garde Civique

Kort na het ontstaan van de Belgische staat werd op 26.10.1830 in alle gemeenten een Burgerwacht opgericht die door de wet van 31.12.1830 haar definitieve vorm zou krijgen.

De Burgerwacht was een binnenlandse strijdkracht bestaande uit burgers en met het dubbele doel: handhaving der openbare orde en verzekering van de integriteit der nieuwe natie. De Burgerwacht ressorteerde onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Het geheel bestond uit twee groepen of bans, vooreerst de ban der jonge mannen van 21 tot 31 jaar en de ban der mannen van 32 tot 40 jaar. Alleen welgestelde burgers die zich een uniform konden veroorloven waren tot toetreding verplicht. Dit uniform bestond uit een blauwe broek en jas en een hoed versierd met hanepium.

De verplichte activiteiten beperkten zich voor de eerste ban tot jaarlijks 10 oefeningen van 2 uur, terwijl voor de oudere drie oefeningen per jaar volstonden. Vrijgesteld waren naast de zieken en invaliden, personen met een politiek mandaat, priesters, ambtenaren en studenten. Maaseik was volgens de nationale wet verplicht tot het vormen van één compagnie bestaande uit twee pelotons van elk 26 à 50 personen. De getalsterkte van de Maaseiker compagnie bedroeg dan ook 100 manschappen plus een staf bestaande uit een kapitein, een luitenant, een onderluitenant, een gezondheidsofficier (een plaatselijke geneesheer) een sergeant-majoor, een sergeant-foerier, twee sergeanten, vier korporaaals en een tamboer of hoorndrager.

Al deze officieren werden door de leden in geheime stemming gekozen waarna de gekozenen de eed aflegden van trouw aan koning, grondwet en alle wetten van het Belgische volk.

De functie der Burgerwacht bestond uit het organiseren van patrouilles, indien deze noodzakelijk bleken. Hiertoe kon ze al naargelang de omstandigheden opgeroepen worden door burgemeester, gouverneur of zelfs door de minister van Binnenlandse Zaken.

Gedurende de eerste maanden na de onafhankelijkheid vreesde de overheid terecht dat er rellen zouden mogelijk zijn. Te Maaseik waren woningen van enkele oranje-gezinde families inderdaad het doelwit van opstootjes geweest. Daarom diende iedere avond vanaf het klokgelui van 9 uur een groep Burgerwachten onder de leiding van een sergeant een ronde door de straten der

stad te doen. Alle samenscholingen moesten onmiddellijk aan de dienstdoende commandant gerapporteerd worden, die op zijn beurt de burgerlijke overheid hiervan in kennis moest stellen. Ook moesten alle personen die zich na 11 uur op straat bevonden voor ondervraging naar de commandant gevoerd worden. Zwervers en rustverstoorders werden trouwens onmiddellijk in verzekerde bewaring opgesloten. In geval van ernstige onlusten moest eveneens de commandant der Schutterij verwittigd worden. Waren Burgerwacht en Schutterij niet in staat de rellen het hoofd te bieden, dan werden alle burgers door klokgelui ter hulp geroepen. Gelukkig echter voor onze Garde-Civikers bleven zulke rellen uit.

(Reg. Schepencollege, nr. 199)

Toen echter eenmaal de definitieve vrede met Nederland was gesloten werden de meeste Burgerwachten op non-actief gesteld behalve in gemeenten met meer dan 10.000 inwoners. Maaseik behield echter nog jarenlang zijn "niet-werkdadige Burgerwacht" (sic!)

Afgeschaft werd de instelling eerst op 24 juli 1920.

Al bij al vormde het geheel een schilderachtig en eerder folkloristisch gedoe, en hoewel de organisatie op sommige plaatsen een niet onbelangrijke rol heeft gespeeld in de geschiedenis van het jonge België, hebben wij de sterke indruk dat de Maaseiker Garde Civique zich beperkte tot gezellige bijeenkomsten van mannen uit de burgerij.

* * *

Wij laten hier de namen volgen van de leiding der Burgerwacht die wij terugvonden.

De eerste commandanten waren

voor wijk Aldeneyk: Lambert Eyckholt en Jos Naus

voor wijk Molen: Hubert Nyssens en Lambert Paumen

voor wijk St.-Jansberg: Nic. Van Istendael en Adrien Eyckholt

voor wijk Heppeneert: Mathieu Wouters en Francis Vrencken.

Deze zogenaamde wijken waren de vier stadskwartieren, een indeling die gedurende de Franse overheersing was ingevoerd.

Op 19 mei 1895 werd een nieuwe leiding gekozen ter vervanging van kapitein E. Verkissen, luitenant Clement Vandinter, onderluitnants H. Geeraerds en H. Strijckers, sergeanten Th. Poulmans, E. Adriaense, Th. Kleynjans, Jos Kesseleers, foerier J. Konings, en de korporaaals L. Berghs, Jules Hacken, J.W. Segers en August Lamberichts.

Als gekozenen voor het 15de bataljon, 1ste compagnie kwamen uit de bus:

Kapitein: Henri Stryckers, slager

Luitenant: Henri Aendekerck, slager

Onderluitenanten: Alfons Hennis, rentenier in Aldeneik
Charles Konings, suikerbakker
Sergeanten: Theodoor Paumen, slager
Jacques Peeters, tekstielhandelaar
Joseph Hendriks, landbouwer
Theodoor Seghers, landbouwer

Foerier: Jean Konings, kleermaker
Korporaals: Winand Segers, landbouwer
Emiel Wulms, beeldhouwer
Leopold Raedts, schoenmaker
Jules Hacken, touwslager
Leon Peeters, drukkersgast
Hubert Meekels, bakker
Joseph Monsieur, zadelmaker
Eduard Janssens.

Dezelfde dag werd ook de leiding van het 15de Bataljon, 2de compagnie (tussen 35 en 50 jaar) vernieuwd;
Dienden vervangen te worden
kapitein Jos. Philips
luitenant R. Cordie
onderluitenanten: Alex Claessens en Leyen
sergeanten: Jongen, Paumen, Raedschelders M., Van Helden M.
foerier: Kleynjans Fr.
korporaals: Wolfs Jean, Rijkers Henri, Raedschelders Jacques, Hacken Jacques, Vandesande Chrétien, Schulpen Ferd., Hex Theodoor.

Gekozen werden
Kapitein: Philips Jos
Luitenant: Claessens Louis
Onderluitenanten: Claessens Alex, Geraardts Herman.
Sergeanten: Aerts Frans, Vancleef Joseph, Dahmen Willem, Dochez Eugène
Foerier: Vandesande Louis
Korporaals: Schoofs August, Hendriks Jean Joseph, Peeters Theodoor, Peerebooms Hubert, Kleynjans Arnold, Schulpen Ferdinand, Stinkens Jean Mathieu, Leyen Nicolaas.

Bij de verkiezingen van 22 december 1900 werden volgende personen verkozen:

Kapitein: Konings Charles
Luitenant: Schoofs Antoine
Onderluitenant: Vanwijck Jacques

Officier van Gezondheid: Nyssens Leonard met 31 stemmen, tegen 15 voor Eduard Pergens.
Foerier: Brouns Pierre
Sergeanten: Brauns Arnold, Schoofs Jacques, Peeters Guillaume, Konings Mathieu.
Korporaals: Paumen Theodoor, Voorjans Guill., Houben Bernard, Vanderdonck Theodoor, Thijssen Leon, Paumen Jacques, Smeets Mathieu, Schoofs Winand.

Verkiezingen 1905

Ter vervanging van:

Kapitein: E. Verkissen
Luitenant: Clement Vandinter
Onderluitenanten: H. Geeraerds en H. Strijckers
Sergeanten: Poulemans, Adriaansche, Th. Kleijans, Kesseleer Jos.
Foerier: J. Konings
Korporaals: L. Dupont, Arn. Kleynjans, H. Dahmen, E. Wulms, L. Berghs, Jules Hacken, J.W. Seghers en Aug. Lambrichts.

Gekozen werden:

Kapitein: Henri Strijckers (slager)
Luitenant: Henri Aendekerk (slager)
Onderluitenant: Alf. Hennis (rentenier in Aldeneik) en Cl. Konings (suikerbakker)
Sergeanten: Th. Paumen (slager), Jacq. Peeters (textielhandelaar), Jos Hendriks (landbouwer), Theodoor Seghers (landbouwer), Jos Kesseleers (winkelier) Theo Poelemans (sigarenmaker).
Foerier: Jean Konings (kleermaker)
Korporaals: Win. Seghers (landbouwer), E.M. Wulms (slager), Leopold Raets (schoenmaker), Jules Hacken (touwslager), Leon Peters (drukkersgast), Hub. Meekels (bakker), Jos Monsieur (zadelmaker) en Eduard Janssen.

Op 22 april 1906 werden er verkiezingen gehouden om te voorzien in de vervanging van Antoine Schoofs, luitenant en Vanderdonck Theodoor, korporaal, daar beiden Maaseik verlaten hadden.

Als luitenant werd verkozen Latour François, bediende der registratie en Jacques Peeters als korporaal. (Reg. Schepencoll. 24.4.1906)

Martin Boonen

Geraadpleegde bronnen
- Dossier 54 L-9. Burgerwacht 1880-1914. SAM
- Revue de l'administration et du droit administratif de la Belgique, 1re livraison
- Gardes Civiques non-actives. Instructions générales Bruxelles 1901
- E.A. Jacobs. De Burgerwacht 1830-1920. in: Gemeentekrediet van België. Driemaandelijks tijdschrift, nr. 112, april 1975. p. 81-102.

De Maaseiker bevolking: een kleine cijferdans

Enkele maanden geleden publiceerde LISO (Limburgs Instituut voor Samenlevingsopbouw) een demografische studie onder de titel **De Limburgse Bevolking op 1 januari 1992**. Uit dit immense cijfermateriaal destilleerden wij enkele gegevens aangaande Maaseik.

Op 1 januari 1992 telde onze gemeente 21.474 inwoners van wie 10.920 mannen en 10.504 vrouwen. Op een oppervlakte van 7.692 ha betekent dit een bevolkingsdichtheid van 279 inwoners per km².

Het aantal niet-Belgen te Maaseik bedroeg 1.482 of 6,9 % van de bevolking, terwijl dit voor de gehele provincie Limburg 9,4 % bedroeg en in de gemeente Maasmechelen zelfs 26,1 %.

Deze niet-Belgische groep stadsgenoten kan als volgt onderscheiden worden

Nederlanders	493 mannen	en	381 vrouwen
Marokkanen	188		142
Italianen	45		11
Turken	14		8
Spanjaarden	8		6
Grieken	7		5
Andere	110		64

Wat de burgerlijke stand betreft bestaat het geheel der Maaseiker bevolking uit

gehuwden	: 10.571
ongehuwden	: 7.988
weduwstaat	: 1.069
gescheiden	: 364

Ook het bevolkingsverloop gedurende het jaar 1991 bevat interessante gegevens:

	Belgen	Niet-Belgen
geboorten	145	117
inwijkingen	366	314
sterften	79	53
uitwijkingen	309	320

Als geheel betekende dit voor datzelfde jaar 1991 een aangroei van 170 eenheden of 7,98 %. Vergeleken met vroegere tellingen kan er dus een "afnemende" groei geconstateerd worden:

31.12.1970	: 18.095
01.03.1981	: 20.056
01.01.1992	: 21.474

De studie geeft eveneens ter vergelijking het geboortecijfer voor het gehele Maasland en dit naast de globale cijfers voor Vlaanderen:

	Maasland	Vlaanderen
1960	20,51	18,53
1970	17,79	15,06
1980	15,90	12,90
1990	12,55	12,11
1991	13,53	12,22

Evolutie van het sterftcijfer

	Maasland	Vlaanderen
1960	8,41	10,99
1970	8,04	11,03
1980	7,45	10,45
1990	6,90	9,77
1991	6,80	9,69

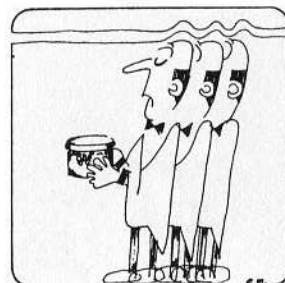
Een interessante tabel over de leeftijdsopbouw van onze Maaseiker bevolking tenslotte willen wij onze lezers ook niet onthouden.

MAASEIK	BELGEN			NIET-BELGEN			TOTALE BEVOLKING		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
0- 4 jaar	643	566	1.209	43	44	87	686	610	1.296
5- 9 jaar	697	638	1.335	58	36	94	755	674	1.429
10-14 jaar	762	658	1.420	53	43	96	815	701	1.516
15-19 jaar	686	619	1.305	48	39	87	734	658	1.392
20-24 jaar	797	726	1.523	67	62	129	864	788	1.652
25-29 jaar	954	918	1.872	87	62	149	1.041	980	2.021
30-34 jaar	912	910	1.822	81	49	130	993	959	1.952
35-39 jaar	850	789	1.639	72	49	121	922	838	1.760
40-44 jaar	713	631	1.344	56	34	90	769	665	1.434
45-49 jaar	556	596	1.152	74	40	114	630	636	1.266
50-54 jaar	583	592	1.175	60	30	90	643	622	1.265
55-59 jaar	591	563	1.154	46	42	88	637	605	1.242
60-64 jaar	481	510	991	35	23	58	516	533	1.049
65-69 jaar	354	421	775	32	22	54	386	443	829
70-74 jaar	187	259	446	28	18	46	215	277	492
75-79 jaar	159	270	429	16	13	29	175	283	458
80-84 jaar	83	170	253	8	6	14	91	176	267
85-89 jaar	31	70	101	1	4	5	32	74	106
90-94 jaar	13	24	37	0	1	1	13	25	38
95 j. en +	3	7	10	0	0	0	3	7	10
TOTAAL	10.055	9.937	19.992	865	617	1.482	10.920	10.554	21.474
0-19 jaar	2.788	2.481	5.269	202	162	364	2.990	2.643	5.633
20-39 jaar	3.513	3.343	6.856	307	222	529	3.820	3.565	7.385
40-59 jaar	2.443	2.382	4.825	236	146	382	2.679	2.528	5.207
60 j. en +	1.311	1.731	3.042	120	87	207	1.431	1.818	3.249
55-64 jaar	1.072	1.073	2.145	81	65	146	1.153	1.138	2.291
65-74 jaar	541	680	1.221	60	40	100	601	720	1.321
55 j. en +	1.902	2.294	4.196	166	129	295	2.068	2.423	4.491
65 j. en +	830	1.221	2.051	85	64	149	915	1.285	2.200
75 j. en +	269	541	830	25	24	49	314	565	879
80 j. en +	130	271	401	9	11	20	139	282	421

M. Boonen

Nog enkele weken.....

**Sinterklaas, Kerstmis en Nieuwjaar staan voor de deur!
Een zeer welkom geschenk voor een vriend of familielid
'oud-Maaseikenaar' is ongetwijfeld een jaarabonnement
op DE MAASEIKENAAR!**

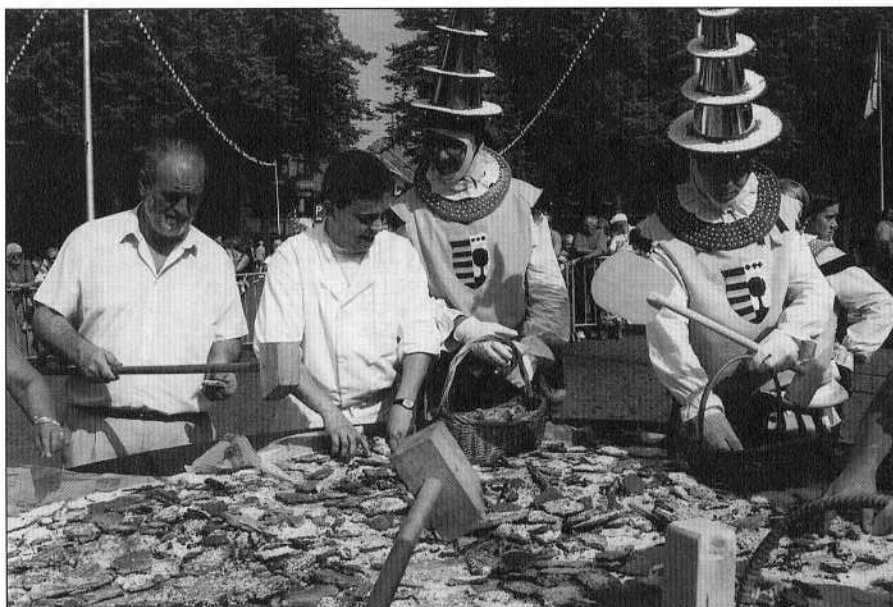

Maaseik en zijn bewoners in de kijker...

Maar Maaske toch...

In tegenstelling tot de Kerst- en Nieuwjaarsperiode 1993-1994, toen het Maasland geteisterd werd door een dramatische watersnood (20 december 1993 - 7 januari 1994) stond eind juli van dit jaar de Maas bijna droog. Het waterpeil was op 22 juli zodanig gezakt dat men in de rivier rustig kon pootje baden. In Maaseik bood de Maasbrug een heel ander zicht dan een half jaar voordien toen de vloed de twee brugpeilers compleet onder water zette. Thans stonden zelfs de "grondvesten" waarop de peilers rusten, volledig droog. Bij deze aanblik was een vreemd bezoeker zodanig onder de indruk dat hij samen met de Maaslandse dichter wijlen Arnold Sauwen mompelde: "Maar Maaske toch..."

Een knapkoek met drie meter doormeter

Ook dit jaar werd in onze stad het folkloristisch gebruik van het knapkoekbakken in ere gehouden. Vooraf werd het deeg bereid door de "meisterbakkers" terwijl Herman Hendrix deskundige commentaar verstreekte ten gerieve van de talrijke toeristen. Het bakproces nam heel wat tijd in beslag maar de commentator stelde de ongeduldige toeschouwers gerust. "Nog even geduld" zo maande hij "dan wordt de grote koek van drie meter doorsnede met houten hamertjes in stukjes geslagen. De brokken worden in korven verzameld en door lieve Knapkoekmeisjes uitgedeeld aan de mensen en ook de kinderen. Dus nog even geduld, want iedereen wordt bediend."

Tijdens het bakken waren er keurige optredens van de vlaggendansgroep "Symbolica" uit Genk, de "Maaseiker Knapkoekers" en de blaaskapel uit Nuth. Tenslotte werd de oudste Maaseiker knapkoekbakker Jaak Smeets nog in de bloemen gezet door schepen Wiel Janssens.

Een nieuwe roos genaamd "Maaseik"

In het kader van de viering "750 Jaar Maaseik" werd in de trouwzaal van het stadhuis een nieuwe roos voorgesteld, genaamd "Maaseik". Ze werd ontwikkeld door de bekende Belgische rozenwinner Louis Lens uit Onze-Lieve-Vrouw Waver.

De nieuwe roos is een doorbloeiende heester die in de bloeitijd steeds nieuwe grondscheuten vormt. De struik ontwikkelt overhangende takken van 1 tot 1,50 m. Het blad is bronsgroen en de pastelroze bloemen liggen mooi verspreid op de takken en bloeien van de top naar beneden toe.

Mevr. Nelly Tonnaer - Van Echteld, voorzitter van de "Vrienden van het Museactron" werd tot meter uitgeroepen en schepen Wiel Janssens is peter. Vooraan op de foto naast peter en meter zien we rozenwinner Louis Lens. Op de tweede rij van links naar rechts: Hubert Heymans, de gemeenteraadsleden Leon Vliegen, Mariette Mulders - Janssen, Jos Reumers en schepen Dirk Verlaak.

Peter Snijkers draagt plechtige eremis op

Zondag 9 augustus droeg Peter Snijkers zijn plechtige eremis op. Het was twaalf jaar geleden dat er in onze stad nog een priester gewijd werd. In 1982 trad kruisheer Mathieu Peters in dienst van de Heer.

De ouderlijke woning in de Bosstraat was mooi getooid met levende bloemen. Aan het huis hield Jan Deckers namens het feestcomité een inleiding waarin hij herinnerde aan de sterke band tussen de familie Snijkers en de Kruisheren. Daarna droeg de kleine Joris Snijkers een mooi gedicht voor. De stoet naar de St.-Catharinakerk werd opgeluisterd door de Knapkoekers, de Dansmariekes en de K.H. Concordia.

In de overvolle kerk heette deken A. Champagne iedereen welkom. De jonge priester ging voor in een stemmige eucharistieviering die opgeluisterd werd door het St.-Barbarakoor van de Kruisherenkerk van Diest.

Na de mis had in het parochiecentrum een receptie plaats met toespraken door Bert Van Venckenray namens de bewoners van de Bosstraat, schepen Dirk Verlaak en kerkraadvoorzitter Jean Raedschelders.

Namens het feestcomité werd een aquarel van de Markt (Rik Strijckers) aan-

geboden en namens de parochie een geldbedrag.
Het familiefeest werd voortgezet in het Kruisherenklooster.

Beeldengroep "Kaal, lui, lekker en hovaardig"

Zondag 21 augustus werd op de Bosstraat op initiatief van de "Stichting voor Cultuur" de beeldengroep "Kaal, lui, lekker en hovaardig" onthuld door voorzitter Pieter Timmermans (Beegden) en burgemeester Ghislain Vermassen. Vooraf had cultuurschepen Dirk Verlaak een inleiding gehouden.

Hij droeg de beeldengroep op aan alle Maaseikenaren en zette beeldhouwer Roland Rens in de bloemen.

Na de onthulling had een echt volksfeest plaats met als apotheose een grandioos vuurwerk aan de Maas dat een grote volkstoeeloop teweeg bracht.

De oorsprong van de vier (on)deugden die de Maaseikenaren werd (of nog wordt) toegeschreven dient gezocht in de animositeit die vroeger tussen stad en dorp bestond.

De stedelingen hielden er een andere levensstijl op na. Dat wekte de afgunst op van de dorpelingen die zich weerden met het geven van bijnamen. Anderzijds lieten de stedelingen zich evenmin onbetuigd, maar... dat is stof voor een andere keer.

Fuchsia's "Jan en Hubert Van Eyck"

De "Limburgse Fuchsiavrienden" van de regio Maasland vierden hun vijfjarig bestaan met een vierdaagse tentoonstelling op het terrein van het T.I. St.-Jansberg. Vooral de unieke verzameling van Alfons Claes uit Heusden-Zolder oogstte grote bijval.

Heel aparte blikvangers waren zijn twee jongste variëteiten "Jan en Hubert Van Eyck" gewonnen naar aanleiding van de viering "750 Jaar Maaseik".

Op de foto de nieuwe fuchsia's met meter Marcelle Raets, winner Alfons Claes, peter Martin Boonen en voorzitter Jozef Corten.

Dertig jaar postvoetbal

De voetballende postvrienden vierden hun dertigjarig bestaan. Hun voorzitter is de sympathieke Jan Exelmans. Zegt Jan met een brede glimlach: "Moet je weten dat nog maar twee pioniers uit het begin paraat zijn nl. de postvrienden Jean Nies en Piet Jeunen. De rest van de ploeg zijn buitenstaanders, dus geen postmannen meer. Maar ja, het voornaamste is dat we aan recreatievoetbal doen en alzo onze conditie op peil houden". Staande op de foto van links naar rechts: Erwin Bosmans, Leon Boumans, Bart Vandermierde, Eric Cuppens, Jean Nies, Erwin Hertogs, Piet Jeunen, Evert Vandersteegen, Mathijs Vandersteegen, Jan Exelmans, Ludo Stephani. Zittend: Jean-Pierre Meus, Raoul Wijnants, Paul Voortmans, Patrick Cuppens, Peter Hendriks.

Kiwanis en Rode Kruis in de bres voor watersnood

Het Rode Kruis heeft heel wat mensen uit het Maasland die te lijden hadden van de watersnood een geldbedrag toegekend. En toch vielen nog gedupeerde personen o.m. uit Heppeneert door de mazen van het net. Dank zij een bijkomende steun van 100.000 fr. van de Kiwanis "Van Eyck, Maaseik" konden ook deze mensen nog geholpen worden.

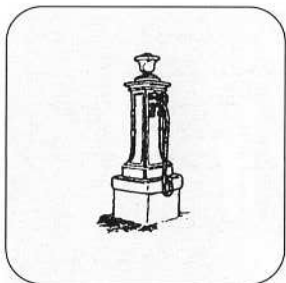

De overhandiging van de cheque had plaats in hotel Van Eyck in aanwezigheid van afvaardigingen van beide verenigingen. Staande van links naar rechts: RK-voorzitter Victor Hons, dr. J. Billiet, Eric Martens, Mathieu Stinkens, Jaak Tonnaer, Constant Verheyen. Zittend: Maasland RK-voorzitter François Delwaide, Kiwanis-voorzitter Jos Geurts, Karel Vanbergen.

Tekst en foto's:
Piet Henkens en
Tony Van Wyck.

Pater Sangerskring

Het lidgeld voor 1995 blijft ongewijzigd. Hernieuw uw lidmaatschap of wordt lid door storting van 350 Fr. op bankrekening 453-4099021-85 t.n.v. Pater Sangerskring Maaseik.

De 'Heimat van Bomma'

Tijdens hun vakantie bij ons in Zaventem, heb ik eraan gehouden met onze twee oudste kleinkinderen een daguitstap naar Maaseik te maken.

Ze zijn er reeds meermaals geweest, maar ik wilde hen Maaseik nu toch eens op een andere manier leren kennen en daartoe had ik de deskundige hulp van één der stadsgidsen, Mevrouw Hendrickx, ingeroepen.

We hadden ook een afspraak gemaakt met een paar familieleden, de Heer en Mevrouw Kinnaer uit Mol, die mij achteraf schreven:

'Mogen wij u oprecht danken voor de aangename, leerrijke en interessante dag die wij samen doorbrachten in en rond Maaseik. Het was voor ons een

ware openbaring en een echte ontdekkingstocht in het Maaslandse stadje. Wanneer wij dan ook nog konden beschikken over autochtone gidsen, was het bezoek zeker de moeite waard'.

En wat onze kleinkinderen, STEVEN (13j.) en LIESBETH (12j.) over deze dag te vertellen hebben, leest u hieronder.

Simone Kerkhofs-Swartenbroekx

Tijdens WO I ('14-'18) deden deze 2 huizen dienst als 'DEUTSCHES SOLDATENHEIM'.

Het huis rechts werd na de oorlog aangekocht en vele jaren bewoond door mijn grootouders, de heer en mevrouw Delsupehe-Hendrix.

Thans bevindt er zich de Kunstgalerie 'DEN PEROUN'

Een bezoek aan Maaseik

Na een trip van een dik uur kwamen we aan te Maaseik.

Van aan de Hepperpoort wandelden we tot op de Markt. En wie zagen we daar, reeds wachtend op een bank? De familie van bomma uit Mol. Na een verwelkoming gingen we iets drinken in 'Hotel Van Eyck'. Ondertussen verliet bomma het gezelschap om ons aan te melden bij de VVV.

Spoedig ontmoetten we onze sympathieke gids. Van het café begaven we ons naar de Minderbroederskerk om van een mooi klank- en lichtspel te genieten. Het verhaalde de geschiedenis van Maaseik aan de hand van dia's en vele lampjes op een maquette. We volgden de gids verder naar het Museactron, een kijk- en doemuseum voor jong en oud.

Eerst bezochten we het apothekersmuseum.

LET OP! Jonge moeders en vaders, hoe kan u uw kind het zwijgen opleggen als het weent?

Neem 1 gedroogde papaverbloem, wat water, wat honing en een stukje stof. Maak een afkooksel van de papaver, voeg er honing aan toe en drink het stukje stof in het bekomen soepje. Laat uw kind eraan zuigen en het zal gegarandeerd enkele uren stil zijn! (Tip van de gids.)

Na een rondleiding in het archeologisch museum, tussen scherven, potjes en pannetjes (opgegraven uit onder meer beerputten), konden we onze kennis testen op de computer. Voor mensen met andere ambities was er ook gelegenheid tot puzzelen, potten bakken, graan malen, enz.

We namen afscheid van de gids en toen was het hoog tijd om de inwendige mens te versterken. Vlak naast bomma's geboortehuis, in het restaurant 'De Bokkerijder' genoten we van een heerlijke maaltijd, vooral van het dessert: ijs met vers fruit!! Daarna bezochten we het huis waar vroeger bomma's grootouders (dus ONZE betovergrootouders) gewoond hebben en dat thans een kunstgalerie is geworden.

Dan reden we naar Heppeneert, op bezoek bij O.L. Vrouw van Rust en bij de Kaartridder. En verder ging het naar Aldeneik, waar eens de Heiligen Harlindis en Relindis leefden en waar de Heilige Willibrordus onze verre voorouders doopte aan het putje, dat nog steeds zijn naam draagt.

We besloten met een afscheidsdrank de dag in 'Het Tegelhuisje' aan de Maas in Ophoven. De weergoden waren ons plots niet langer gunstig gezind: het begon te stortregenen en te onweren. Zonder knapkoek kan je Maaseik echter niet verlaten. En zo namen we, nat geregend, maar voorzien van heerlijke 'knapkook' afscheid van het mooie Limburgse stadje Maaseik, trouw aan minstens één van de kenmerken van de Maaseikenaars: 'lui, LEKKER, kaal en hovaardig'!

Liesbeth Kerkhofs (Gingelom)
Steven Kerkhofs (Steenokkerzeel)

De Zusters Ursulinen verlieten Maaseik!

Op 19 juli 1837 kwamen vijf zusters Ursulinen uit Tildonk aan in de Boomgaardstraat te Maaseik.

Op 19 september 1994 vertrokken de laatste drie zusters Ursulinen uit Maaseik.

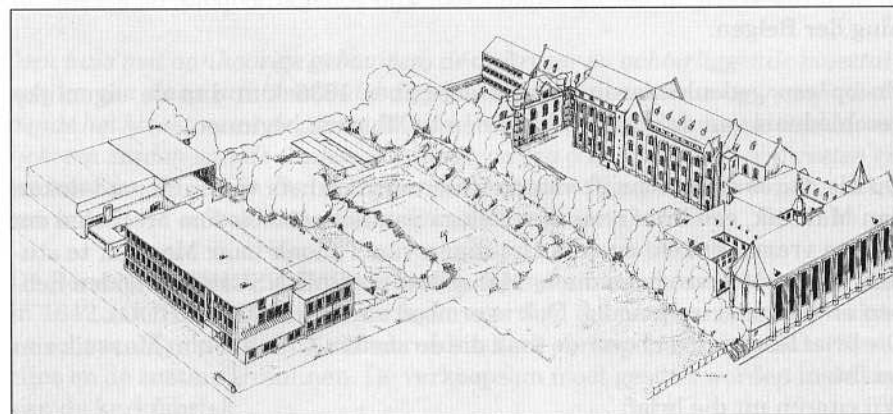
Onze laatste Ursulinen.
Zittend: Lutgarde, Tarcisia, Bernadette. Staande: Germaine, Leonarda, Roza.

Tussen die 19 juli 1837 en die 19 september 1994 liggen 157 jaar Ursulinenleven te Maaseik:

157 jaar kloosterleven volgens het kloosterideaal van de heilige Angela,
157 jaar onderwijsleven:

basisonderwijs, gestart als ARMENSCHOOL

huishoudschool voor de internen, de “ménagères ofte huishoudkundigen”
beroepsonderwijs,

technisch onderwijs,
algemeen secundair onderwijs.

Voeg daarbij ook nog een lagere school in Opoeteren, een kloosterstichting in Opglabbeek, medewerking met de Openlichtwerken Bisdom Limburg en het Preventorium in Rekem, missiearbeid in Zaïre én, vooral de laatste jaren, heel wat hulp in de parochie.

De Zusters zijn nu heengegaan.

Zij laten een bloeiende Vrije Humaniora Sint-Ursula achter en een even belangrijke school voor Katholiek Basisonderwijs.

Hun prachtige Bonaventurakerk en de kloosterpanden zijn in erfpacht genomen door de stad.

De “Home”, het statige kanunnikenhuis in de Bosstraat, komt voorlopig leeg te staan.

157 jaar “Ursulinen-aanwezigheid” in Maaseik!

Lieve lezer/lezeres van “de Maaseikenaar”, lees even hun “verhaal”.

Tweehonderd jaar geleden overspoelde de Franse Revolutie ook Maaseik. In naam van *Vrijheid, Gelijkheid, Broederlijkheid* werden de paters Minderbroeders de Boomgaardstraat uitgestuurd.

Hun gronden en kloosterpanden werden onder de fameuze hamer gebracht.

En in naam van diezelfde Franse Revolutie werd de Bonaventurakerk aan de stad Maaseik geschonken.

De jaren verstreken,
Napoleon kwam aan de macht en verloor die macht in Waterloo.
Willem van Oranje stond een tijdje aan het hoofd van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden.
In de jaren dertig moest hij wijken voor zijn collega Leopold, de eerste koning der Belgen.

En op een gedenkwaardige derde december 1836 kan dan de eigenlijke geschiedenis van de zusters Ursulinen te Maaseik beginnen.

Op die dag immers schrijft vicaris-generaal Kerkhofs van Luik, oud-deken van Maaseik, een brief naar zijn collega van het aartsbisdom Mechelen om hem te vragen enkele zusters Ursulinen van Tildonk naar Maaseik te sturen. Drie vrome vrouwen die te Maaseik een ARMENSCHOOL leiden hebben er dringend hulp nodig. Ook is er nood aan een KOSTSCHOOL. Die brief leert ons veel over de taak die de zusters Ursulinen in Maaseik zou wachten.

Wij citeren uit die brief:

*“In het kleine stadje Maaseik hebben godvruchtige mensen het oude klooster van de Minderbroeders teruggekocht en ze hebben er drie vrome, jonge vrouwen ondergebracht om de arme kinderen van de stad te onderwijzen..... Deze vrouwen zijn van plan er een kostschool bij te voegen **voor de meer welstellende klasse** van de vrouwelijke jeugd van de stad en van het platteland, wat een groot voordeel zou zijn voor de godsdienst en de goede zeden die zoveel geleden hebben de laatste tijd. (Het zou interessant om weten zijn wat die jeugd in 1836 al uitspookte!) Ik heb me sedert anderhalf jaar veel moeite getroost om meesteressen te bezorgen aan dat zo begeerde pensioonaat, maar het moeten kloosterzusters zijn die **Frans én Vlaams** kennen... Het huis is nogal ruim en met een mooie tuin omgeven.
De stad Maaseik ligt aan de Maas, geniet zuivere en gezonde lucht (de brief dateert zoals u weet van 1836!) en is gelegen midden in de provincie Limburg (in 1836 behoorde het huidige Nederlands Limburg nog tot Belgisch Limburg!), zes mijlen hoger stroomopwaarts van Maastricht, vier mijlen lager van Roermond, acht van Venlo, dertien of vierentwintig van de Hollandse grens. Van aan de grenzen bevindt er zich geen enkel ander pensioonaat in de buurt zodat deze kostschool, als ze goed bestuurd wordt, zeer bloeiend zou kunnen worden én het is zeer gunstig voor de godsdienst.”*

Hiermee weten we dan welke opdrachten de zusters Ursulinen te wachten staan als zij naar Maaseik komen.

In Maaseik heeft men intussen ook niet stil gezeten.

In 1837 koopt kapelaan Severijns de voormalige kloostergoederen van de Minderbroeders terug. De “bezitter-eigenaar” van die geconfiscieerde goederen verkoopt ze aan de kapelaan op voorwaarde dat hij het gebouwencomplex zou overmaken aan een congregatie die zich te Maaseik met het onderwijs zou inlaten.

In de verkoopakte, verleden voor notaris Schoolmeesters, lezen we:

“een huis met aanhorige gebouwen, de dàarvoor en achterliggende moestuinen en een daar aanhoudend huisje, het geheel voorheen uitgemaakt hebbende het klooster van de paters Minderbroeders gelegen binnen de stad Maaseijk, ten zuiden van de stadswal, belendend ten oosten de kerk, ten westen en ten noorden de straat. De verkoper verklaart dat deze goederen hem toebehooren krachtens erfenis van wijlen zijne ouders.”

De Bonaventurakerk is dan nog steeds eigendom van de stad Maaseik. Pas in 1842 zal de stad Maaseik, vertegenwoordigd door burgemeester Vlecken en schepen Eyckholt, de Minderbroederskerk verkopen aan kapelaan Severijns en de zusters Ursulinen. De verkoopsom moet gestort worden in de kas van de kerkfabriek.

En, zoals geschreven, komen dan op 19 juli 1837 om zeven uur ‘s avonds vijf zusters Ursulinen aan in de Boomgaardstraat. Zij hadden er twee dagen over gedaan om van Tildonk naar Maaseik te komen. Hun onderwijstaak kan beginnen.

Op 15 september 1837 klopt de eerste pensionaire aan, ‘s anderendaags komen er nog twee en op 17 september 1837 start het eerste schooljaar 1837-1838 met een plechtige mis ter ere van de H.Geest.

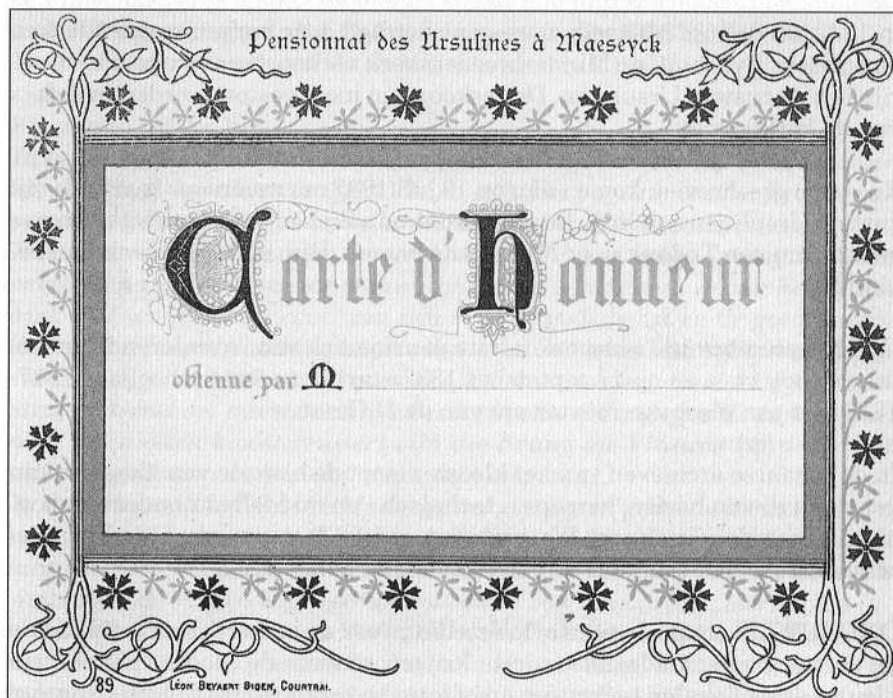
In de schaarse archieven van het klooster loopt de historie van klooster, van pensioonaat, van basis -, beroeps -, technisch - en middelbaar onderwijs nogal kriskras door mekaar. We proberen iedere loot van de Ursulinen-geschiedenis afzonderlijk en chronologisch te behandelen.

ONDERWIJS staat als eerste doelstelling voor de zusters. Dat betekent op de eerste plaats: voldoende ruimte krijgen rondom de kloosterpanden om nieuwe schoollokalen te bouwen en/of later te verkopen tot financiering van andere noodzakelijke schoolgebouwen. Grondspeculatie-voor-een-goed-doel!

Het doet deugd te vernemen hoe de zusters, begeistert door het onderwijs-ideaal, op allerlei manieren middeltjes bedenken om die nodige bouwgrond

voor scholen toch maar te vinden. Zo vernemen we, ditmaal uit mondelinge verhalen van de oudste zusters, die het op hun beurt wisten van de vorige generatie, dat de zusters Ursulinen hun oog hadden laten vallen op een amechtig huisje aan de wal, niet voor het huisje maar wel voor de grond. Maar de eigenaar, een rasechte, zakelijke Maaseikenaar, die "het spelletje door had", en begreep dat de zusters de grond nodig hadden, wilde plots zijn huis niet meer verkopen! Tegen zulke halsstarrigheid konden alleen maar de grote geestelijke middelen gebruikt worden. En enkele brave zusterkes sluipen 's avonds naar het amechtig huisje en werpen stiekem mirakuleuze medailles over de muur. Het lukt warempel! De eigenaar verkoopt - en nog wel tegen een veel lagere prijs dan eerst was geboden.

De inkomsten van het klooster bestonden uit de geïnde pensiongelden en de opbrengst van een bescheiden boerderij. De zusters leefden sober. Centrale verwarming werd wel aangelegd voor de pensionnaires maar niet voor de zusters.

Keren we terug naar het onderwijs, verstrekt door de zusters Ursulinen. Er was dus eerst de armenschool. Reeds in 1881, vooral omwille van de uitbreiding van het pensionaat, werd

de eerste steen gelegd voor een nieuwe lagere school. In 1911 worden enkele stallen van de boerderij afgebroken en nieuwe klaslokalen bijgebouwd. In 1939 komen er nieuwe lokalen boven de schuur. Die voldoen niet meer in 1964, zij worden afgekeurd. Nieuwbouw dus, gepaard met de verharding van de speelplaats. En in 1965 wordt die vernieuwde lagere school plechtig ingehuldigd.

Naast de armenschool, die uitgroeide tot de huidige school "Katholiek Basisonderwijs", begonnen de zusters in 1837 met het oprichten van een pensionaat.

Dat eerste schooljaar ging van start met drie leerlingen. In 1840 stonden 23 zusters in voor 50 à 60 pensionnaires; in 1897 waren er reeds 120 internen. Zij kwamen van overal: Nederland, Duitsland, Engeland, Indonesië, Zwitserland en Belgisch Congo.

De eerste wereldoorlog zorgde voor armoede: de Duitsers eisten lokalen op, de meeste internen bleven thuis. We vernemen dat de zusters, om toch over het nodige inkomen te beschikken, klederen, handwerk en zelfs schoeisel maakten voor de winkels in Maaseik. Ook verkochten ze fruit. En na de eerste wereldoorlog probeerde de Belgische staat de eigendom van de zusters-met-Duitse-nationaliteit te confisceren. De rechtbank in Tongeren stak er een stokje voor.

Na de eerste wereldoorlog werd gestart met een normalistencursus voor dertig toekomstige onderwijzeressen. Voor het begeerde ezelsvel moesten de cursisten naar een soort middenjury trekken.

In 1939 wordt dan gestart met een nieuwe school: de VRIJE VAKSCHOOL VOOR MEISJES, een middelbare beroepsafdeling voor snit en naad in de

lokalen van de pensionnaires.

In 1945 werd het huis Stiels op de Bosstraat gekocht en ingericht voor leslokalen: op de benedenverdieping werden keuken, was- en strijkplaats ondergebracht; op de bovenverdieping werd een moderne familiale school ingericht.

Deze hield slechts stand tot 1950 en in de vrijgekomen lokalen werd een "Home voor Dames" gevestigd.

Maar leerlingen bleven toestromen. Nieuwe lokalen werden bijgebouwd, slaapzalen heringericht tot leslokalen. Een instructiezwembad kwam er bij. Als laatste loot aan de onderwijstak, uitgebouwd door de zusters Ursulinen, kwam dan de Vrije Humaniora voor Meisjes, nu Vrije Humaniora Sint-Ursula. Met de hulp van de Paters Kruisheren, werd deze school, met de afdelingen Latijn en Economie, uitgebouwd.

Eenmaal dat de school losgekoppeld werd van het H. Kruiscollege en een autonome school werd, zorgden de zusters voor een enorm gebouwencomplex in de Eerste Straat. In hun "Engelse tuin" verdwenen daarom het tennis-terrein, de lindenlaan, de oeroude kastanjebomen.

En dan werden ook nog sportvelden aangelegd, een nieuwe sporthal uit de grond gestampt en nieuwe lokalen gebouwd na de overname van het Technisch Instituut Maria Hulp der Christenen uit Neeroeteren.

Bij de inhuldiging van de nieuwe sporthal op 25 februari 1977 sloot ik mijn toespraak "Hoe het groeide..." af als volgt:

"De tijd gaat komen dat de zusters moeten afhaken. 140 jaar (1977) hielden zij het onderwijs hoog in Maaseik. Zij hebben ervoor gezwoegd, soms letterlijk hongersnood geleden. Zij weten dat de tijd komt om uit handen te geven. Hun grote zorg is, dat wát er ook gebeurt, welke fusies van scholen ook ontstaan, hoe nieuwe inrichtende machten gevormd worden, dat in hun scholen christelijk geëngageerd onderwijs zal blijven gegeven worden."

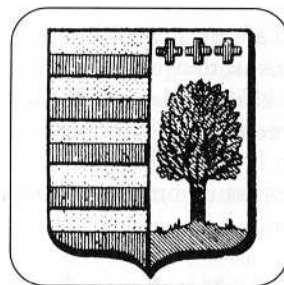
In 1988 was het dan zo ver. De zusters verlieten hun klooster in de Boomgaardstraat. Een groep trok naar de Residentie in Herk-de-Stad, een andere groep verhuisde naar Opglabbeek, één zuster week uit naar Heusden, en de overblijvende zusters namen hun intrek in de "Home".

Op 19 september 11. vertrokken dan de laatste zusters uit de "Home", ook naar de Residentie in Herk-de-Stad.

Directies en personeel van het Katholiek Basisonderwijs, Boomgaardstraat 12 en van de Vrije Humaniora Sint-Ursula, Eerste Straat 19, nemen de fakkel over en zetten het opvoedingswerk van de zusters Ursulinen verder.

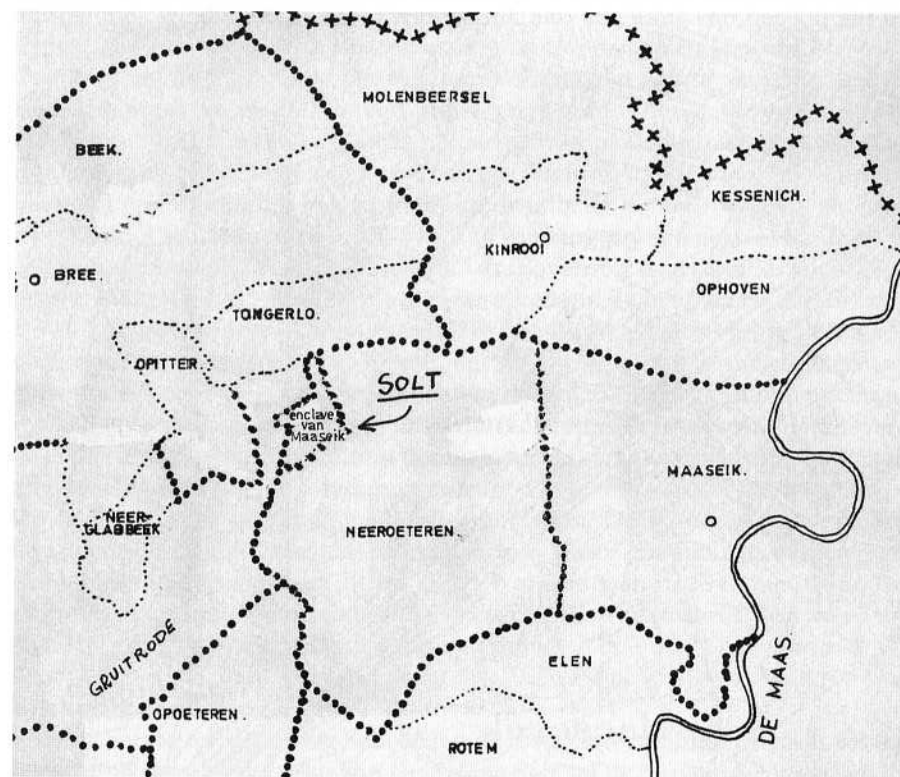
Zusters Ursulinen, dank U wel!

H. Verheyen, oud-directeur V.H.S.U.

Maaseik Solt

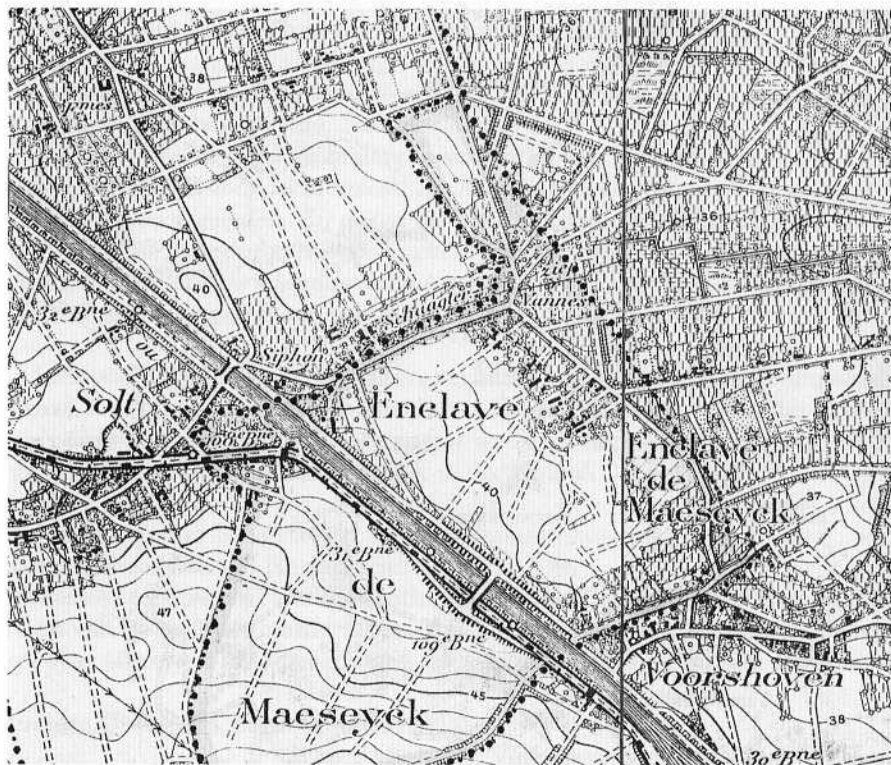
Een stukje Maasland
in de Kempen

Hoe een deel van het gehucht Solt, een enclave op een afstand van 9 km van het centrum gelegen, ooit ging deel uitmaken van Maaseik, daarover bestaan er geen of alleszins onvoldoende archivalia. In een verheffing gedaan te Maaseik op 26 maart 1368 wordt een Willem van Solde vernoemd en in 1427 is een zekere Willem van Solt vermeld als leenman van het Maasland. Een akte van de schepensbank dd. 12 december 1456 wijst de buitenburgers op hun plichten en privilegiën.

...Dat die van Aldeneyck, Heppenert, Nedersolt in der bancke van Eyck van buyten gehooren ende woonachtigh syn, die vier vrij laeten in den lande van Hoorne woonende en Eelen oock ondersaet syn der stadt van Eyck, lieff ende leyt met der stadt schuldigh te helpen draghen in graevinghe, waekinghe, schettinghe en bedegelt ende in allen anderen last die der stadt overcoemen moghte ende die stadt magh die voorighe hun onderdaenen gebieden met hunnen harnasch der stadt bijstandt ende hulp te doen...

Oock syn die voorscreven ondersaeten schuldigh te volghen den clocke slagh van Eyck ende die van Nedersolt zijn schuldigh der stadt

eenen Heerwaeghen te leveren als des te doen is, om der borgeren harnasch ende provianden te voeren ende bij also syn de voorighe ondersaeten poorters der voorscreven stadt van Eyck ende gebruycken alle privilegiën en vrijheden gelyck ingezetene poorteren...

Maaseik Solt, geprangd tussen Voorshoven, Tongerlo, Opitter en Neeroeteren is slechts 145 ha groot en telde in 1958 slechts 38 woningen en 224 inwoners. Bij de eerste fusiegolf in 1964 werd Maaseik Solt bij Neeroeteren gevoegd, om in 1976, zij het na de nodige perikelen, waarbij sommigen reeds spraken van "Groot-Neeroeteren", naar de schaapsstal terug te keren. Het grootste deel van het gehucht dat hoorde bij de gemeente Gruitrode, werd in 1971 bij Opitter gevoegd.

De Zuid-Willemsvaart

Door het graven van de Zuid-Willemsvaart (1821-1826) werd Solt midden-door gesneden. Van dan af spreekt men van Bovensolt en Neersolt en wonen de inwoners van Maaseik en Gruitrode aan weerszijden van het kanaal. De boerderij "Dickerhof" verloor hierbij enkele ha en erger nog, boerderij en aanpalende weiden en akkers kwamen elk aan één kant van het kanaal te liggen. Om hun landerijen te bewerken moesten een aantal boeren een omweg maken van 2 km, over de brug van Voorshoven, om terug te komen in vogelvlucht op amper 100 m. van hun vertrekpunt.

Een overzetveer bood een tijdelijke oplossing voor personen en losgeleide dieren, doch niet voor bespannen voertuigen. Na lang aandringen bij de overheid zou er uiteindelijk ook in Solt een draaibrug komen. Wegens verbreding van het kanaal zou zij in 1935 buiten werking worden gesteld en in 1936 worden afgebroken. Voor de kinderen van Bovensolt was dit allerm minst een pretje. Zij konden hun school slechts bereiken via de brug van Voorshoven. De 10 à 12 jarigen waren er nog erger aan toe. Zij zagen zich verplicht 's morgens om 6.30 u thuis te vertrekken, om via de brug van Tongerlo de catechismuslessen te volgen in de parochiekerk van Tongerlo, vandaar rechtstreeks naar de school in Solt, om 's avonds moe langs de brug van Voorshoven weer te keren. Gelukkig was deze penibele toestand van korte duur. Op Paasdag 1936 kon de nieuwe voetgangersbrug in gebruik worden genomen.

De oorlog zou als volgende spelbreker optreden. Op 10 mei 1940 werd de brug door de Belgische soldaten opgeblazen. Weer zou een overzetveer als noodoplossing fungeren en dit tot 1951. Wel was men in 1943 met de bouw van een nieuwe brug begonnen, doch vooraleer ze afgewerkt was werd ze door het terugtrekkende Duitse leger vernield.

Kerkelijke indeling

Vóór de eerste wereldoorlog behoorden de inwoners van Maaseik Solt tot de parochie Neeroeteren; deze van Gruitrode Solt tot de parochie Tongerlo. Op

Tijdens de mis op het naamfeest van St-Antonius worden volgens aloude traditie nog steeds varkenskoppen geofferd. Na de dienst worden ze per opbod aan de meest biedende verkocht. Celebrant is de Maaseiker kruisheer A. Wieërs.

4 februari 1913 zou Mgr. Rutten, bisschop van Luik, de grenzen wijzigen. Voortaan zouden de inwoners van Maaseik Solt eveneens tot de parochie Tongerlo gaan behoren.

Nadat in 1940 de bruggen over het kanaal vernield waren gingen veel Solttenaren ter kerke in het naburige Opitter.

De nieuwe parochianen waren blijkbaar erg devoot. Geruime tijd voor de priester aan het altaar verscheen waren zij reeds in de kerk aanwezig. De laatkomende Opitternaren zagen met lede ogen en weldra met toenemend gemor toe, hoe de Solttenaren de schaarse vrije stoelen bezetten. Ter attentie van de minder aandachtige lezer willen wij erop wijzen dat deze toestand zich voordeed ruim 50 jaar geleden. Naar aanleiding van dit feit werd bij de bisschop aangedrongen om de reeds enkele eeuwen oude, doch in verval geraakte Sint-Antoniuskapel, te mogen herstellen.

Op 9 november 1941 droeg pastoor Beusen van Tongerlo er de eerste mis op. Sindsdien wordt er een regelmatige week-enddienst verzorgd. Vanaf november 1972 tot op heden en hopelijk nog lange tijd kunnen de Solttenaren hiervoor rekenen op pater Albert Wieërs.

Volgens een oud gebruik dat teruggaat tot 1840 worden jaarlijks op de maandag van de patroonheilige Sint-Antonius varkenskoppen geofferd, die na de mis per opbod aan de meest biedende verkocht worden. De eerste wereldoorlog maakte een einde aan dit folkloristisch gebruik totdat koster Jaak Verheyen in 1979 de traditie terug in eer herstelde.

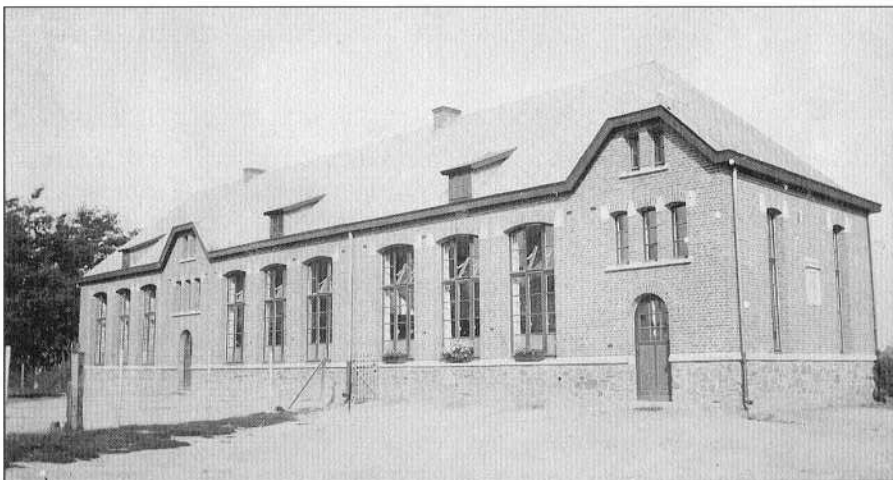
School te Solt. Het klaslokaal links op de foto behoorde toe aan Maaseik. Gedurende 11 jaar gaf Mathieu Segers hier les aan 8 studiejaar.

Onderwijs voor de kinderen van Solt

Tot 1920 waren de kinderen van Solt genoodzaakt in Tongerlo school te lopen. Herhaaldelijk aandringen van de inspectie om tot uitbreiding van het aantal schoollokalen over te gaan viel blijkbaar in dovemansoren. Het gemeentebestuur kon deze financiële last niet dragen en daarbij was men niet geneigd op te draaien voor de kosten veroorzaakt door het feit dat kinderen van buiten de gemeente de school bezochten. Uiteindelijk ging het bestuur over tot dreigementen: kinderen van buiten de gemeente zouden niet langer toegelaten worden. Beseffend dat het ernst was besloten de gemeenten Gruitrode en Maaseik - ieder voor de eigen leerlingen - tot oprichting van lager onderwijs over te gaan. Maaseik huurde een lokaal in het huis Jacobs, beter gekend als "café De Snep", gelegen langs de Maaseikerbaan.

De gemeente Gruitrode bouwde twee klaslokalen in Neersolt langs de Solterweg, vlakbij de voetgangersbrug Maaseik-Solt. Kort daarop kocht Maaseik een aanpalend stuk grond en bouwde tegen de gevel van de Gruitroder school een lokaal voor de kinderen van Maaseik Solt.

Aldus ontstond de eigenaardige situatie, dat één schoolgebouw bestaande uit drie klaslokalen behoorde tot twee verschillende inrichtende machten, elk met een eigen schoolcomiteit en een eigen schoolhoofd. Beide gemeentebesturen en inrichtende machten waren principieel akkoord te komen tot één instelling onder één schoolhoofd. Tweemaal (1926 en 1936) zou een poging in die richting stranden op de vraag: "Kan men in de voorgestelde éénmaking beide schoolhoofden behouden?" Niemand minder dan Camille Huys-

School te Solt. Het klaslokaal links op de foto behoorde toe aan Maaseik. Gedurende 11 jaar gaf Mathieu Segers hier les aan 8 studiejaren.

mans, toenmalig minister van Wetenschappen en Kunsten, zou zich met de zaak in het kleine gehucht bemoeien. In een brief dd. 18 maart 1926, gericht aan de hoofdopziener, schrijft hij: "De voorgestelde inrichting is in pedagogisch opzicht zeker rationeel, doch uit wettelijk en administratief oogpunt beschouwd scheidt zij een abnormale toestand. De nieuwe inrichting moet gehouden onder het gezag van één hoofd. Ik verzoek U, mijnheer de hoofdopziener, de partijen uit te nodigen dienaangaande tot overeenstemming te geraken en mij de uitslag van uw optreden te doen kennen."

De partijen kwamen blijkbaar niet zo vlug tot een akkoord. Twintig jaar later, op 7 maart 1946 schrijft de minister van onderwijs aan de hoofdinspecteur van het schoolgebied Maaseik: "Luidens uw verslag van 27 oktober 1945 werd met ingang van 24 september de lagere éénklassige school op het gehucht Maaseik Solt met de aangenomen school op Gruitrode Solt samengevoegd. De nieuwe school wordt bij het schoolkanton Bree gevoegd." Na drie pogingen en veel geduld was uiteindelijk het vooropgestelde doel bereikt. Meteen werd aan de school een bewaarschoolklas toegevoegd en konden de kleuters van Solt voor het eerst naar school en dit bij kleuteronderwijzeres Elza Nelissen van Maaseik.

Met Mathieu Segers, de onlangs overleden oud-burgemeester van Maaseik, verdween het laatste schoolhoofd van de zelfstandige school in Maaseik Solt. Van 1933 tot 1944 stond hij gans alleen voor een klas die acht studiejaren telde. Onlangs nog vertelde mij een oud-Soltenaar - een op rust gestelde rijks-wachtaalmoezenier die sedert jaren in het Brusselse woont - hoe hij vol bewondering opkeek naar die grote onderwijzer die ontzag inboezemde en zijn leerlingen heel fel kon begeistere. Wanneer ik hem het overlijden van de

vroegere meester meedeelde bleef het even stil aan de overkant van de lijn.

De luchtballon

Tijdens de schoolstrijd van 1879-1884 namen veel mensen uit de streek deel aan een door de kerk georganiseerde massabetoging te Brussel. Jan Boutsen van Maaseik Solt was ook van de partij. Tijdens de schermutselingen die op sommige plaatsen ontaardden in regelrechte vechtpartijen, raakte Jan zijn hoed kwijt.

Enige jaren later werd een luchtballon genoodzaakt een noodlanding te maken te Neersolt. De inwoners verlieten hun woning of hun werk op het veld en spoedden zich om het ongewone schouwspel van nabij te volgen. De twee luchtvaarders, intussen veilig geland, deden teken aan de nieuwsgierigen - vooral aan de pijprokenden onder hen - niet te dicht te naderen wegens ontploffingsgevaar. Op hun vraag: "Où sommes-nous?" keken de toeschouwers verbijsterd op. Die Franse taal viel niet in goede aarde bij hen die de betoging in Brussel nog niet vergeten waren en dachten enkele fanatieke Brusselselaars, waarmee ze slaags waren geraakt, in hun midden te hebben. Sommigen onder hen raakten handgemeen met de verbouwereerde ballonvaarders. Gelukkig verscheen de veldwachter op het toneel en zouden zij spoedig aan het ergste ontsnappen. Nog groter werd hun verwondering toen de "sjampetter" voor één keer zijn taak van ordehandhaver vergat en er eveneens duchtig op los sloeg.

Het werd zo mogelijk nog erger toen Grootje Boutsen - de latere honderdjarige - uitriep: "Die daar heeft nonk Jan zijn hoed op (nonk Jan was haar schoonbroer wiens hoed in de hitte van de strijd, in Brussel gebleven was). Dit voorval zou een staartje krijgen voor de rechtbank, waarbij verschillende heethoofden samen met Grootje Boutsen als enige vrouw, zouden verschijnen zoals in bijgaand gedicht te lezen staat.

Sjei oet... Sjei oet...!

(echt gebeurd in de eerste schoolstrijd)

*'t Is jaoren lang geliejen
ma'ch wei het nog zoe good,
waat toon gebierde in Brussel
met Kiepkie zienen hood.*

*Wè gon ze get lote kieken,
wè minse van de sjet-
te en eeder bringt 'n kleppel
'nen dikke kleppel met."*

*De liberalen, wedjer
(smierlepkes allemol)
die hawwe 'n wet besteheldj
ein lielijke tiege de sjol.*

*En 's merges vreeg zie gongen
'n groete klocht biein
no Ielen - aan de statie
do pokke ze zich den trein.*

*De katolieke minsen
die kiejken green en zoor...
do kaam gevreigel iever
bi bergers en bi boor.*

*De bissjop in de kerken
diej wied doer hiel het landj
'ne straffe breef aflèizen
tiegen die wet gekantj.*

*Doon kaam do rammezatie
en kod gekrèkel no;
ze zouen in demonstratie
no Brussel trekken... jo.*

*Nonk Kiepke waas 'ne koije
oette heggen van d'Auwkoel;
hè zagt: "wè gon no Brussel,
wè houuwe ze op h'n moel.*

*Doon komden tiesesjrieviers
met tiegelaweit en zang...
en hiel die straot aan 't vechten
't spiel gong mich toon 'ne gang.*

*Zie vochten en zie vlookten,
- 't waas vier de gooie zaak -
de kleppels, jong, die gongen
en howdjen mèr op 't geraak.*

*Nonk Kiepke haw z'n hann vol,
kaam los... haw hel gejoedj,
ze pekske boeterhammen
gaww in z'nen hood gedoedj.*

*Doon gong het met aan 't vechten
het taffeldje er aardig op...
waas det 'n ammesatie
die kleppels op hinne kop !*

*Zie hawwen vier d'occazie
'ne boeteram bi met sjroeb,
Pier Gieris inne maalplak
'ne pungel Krist en Koeb.*

*Langs Hasselt en doer Landen
zie sauwelden wild doerein;
zie zouwe 't gon explikeeren
en sjoew waas neeme... nein.*

*In Brussel... waazes God ... wie
hoeg hoezer ieveral,
ei groet gedoons en tremkes
cafées en drekke kal !*

*Zie wusten neet boehienen,
ze kiejken - hiel de klocht
zie vrogen boe de kiening
do erges woenen mocht.*

*"Du lielike sjalevèiger,
wacht menneke det ich tich krieg..."
en Kiepke knutst en knoddeltj
"do hebste get... en zwieg..."*

*Wie Kiepke smier oetdeildje
doon krèg het auch zie paart
royaal... z'n errem heedje
det blèf gaarneet gespaard.*

*Dè sjroeb begos te drieven
van under zienen hood,
zoe oet de boeterhammen...
't waas pront of waas het blood.*

*En Lips van Nielke Stiene
dè sjrief het oet... "sjei oet
sjei oet... ocherm... oos Kiepke
z'n herses kommen oet !...*

Pater Knevels

Grootje Boutsen liep een boete op van 200 fr., maar hield verder aan het voorval geen trauma over. Zij zou zelfs de leeftijd van 102 jaar bereiken. De viering van haar honderdste verjaardag op 15 mei 1944 groeide uit tot een feest zoals men er in Solt en omgeving nog nooit een had gezien.

Op de vraag van de toenmalige burgemeester van Maaseik na de heildronk, moest ze bekennen dat de champagne wel heerlijk smaakte, maar ze toch de voorkeur gaf aan een "goeie zjat" koffie van voor de oorlog. Schoolhoofd Mathieu Segers schreef ter harer eer een liedjestekst die op de wijze van een bekend lied door alle feestvierders werd meegezongen.

Verkiezingskoorts

Telkens wanneer de gemeenteverkiezingen naderden, brak een boeiende tijd aan voor de Soltanaren. De heren in Maaseik herinnerden zich plots dat er een eind weg nog een stukje Maaseik lag. Vlug werden her en der wat gaten gedicht in de verharde wegen. De huisbezoeken volgden elkaar op en bij een borrel werden nog maar eens dure eden gezworen.

De dag van de verkiezingen heerste er een ongewone drukte van af- en aanrijdende auto's. Instappen betekende duidelijk kleur bekennen.

In een bepaalde periode kwam er zelfs een autobus bij te pas.

Eens de verkiezingen voorbij keerde de rust snel weer en even vlug werden ook de ijle beloften vergeten. Ter verontschuldiging kan worden aangevoerd dat het erg moeilijk was te achterhalen wat wel of niet bij Maaseik behoorde en tenslotte lag het gehucht Solt een heel eind van het centrum verwijderd, zoals volgend voorval zal illustreren.

Wanneer op een warme zomerdag een zekere buurtwegcommissaris, thans op rust(?) - de naam willen wij verzwijgen om geen insinuaties uit te lokken - de heren uit Hasselt die hem vergezelden beloofde in de eerste drankgelegenheid van Maaseik die zij op hun weg zouden ontmoeten, een verfrissing aan te bieden, dachten zij eerst aan een grapje wanneer de chauffeur halt hield. Begrijpelijk. Hij bracht hen binnen in café "De Snep" op een kleine 10 km van het centrum verwijderd.

Intussen zijn er veel jaren verstreken. De Soltanaren hebben geleerd wel en wee te aanvaarden en het leven van de zonnige kant te bekijken, ongeacht hetgeen hogere overheden boven hun hoofden heen beslisten.

Mathieu Daemen

Bronnen:

- M. Hendrickx. Hoe werd "Solt" (enclave in Neeroeteren) een dependentie van Maaseik? In: Limburg, jg. 44, nr. 7/8, 1965, p. 186-187.
- Gemeenteraadsverslagen Tongerlo
- Archief parochie Tongerlo
- Aantekeningen van M. Bauduin, J. Verheyden en A. Wieërs.

FEESTLIED
 ter gelegenheid van den **100^{en} Verjaardag** van
GROOTJE BOUTSEN
 te SOLT op 15/5 1944 - wijze: Fideroela

Blij van geest 'n lied gezongen,
 'n lied van fierheid en van vreugd!
 Grootje Boutsen nu ter eere!
 't Lied der Solter jeugd.

Tekst: Thieu Segers

Refrein:

Fideroela-roela-roela-la-la-la-la
 fideroela-roela-roela-la-la.
 Grootje Boutsen nu ter eere,
 't lied der Solter jeugd.

II

Honderd jaren droeg zij 't leven,
 zijn vreugde en zijn zwaren last.
 Honderd jaren stoer gebleven.
 De fierheid ons nu past.

2e x voor refr.

III

Kempenvolk juich met ons mede.
 Uw hulde past op dezen dag.
 Welkom alle dorpen, steden.
 't is Solt dat feesten mag.

2e x voor refr.

IV

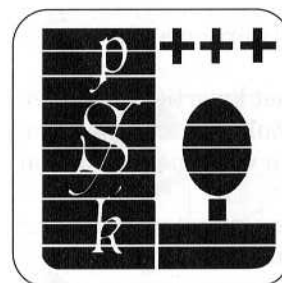
Mochten wij in Solt ervaren
 dat Gij te midden van ons bleeft,
 vele lange blijde jaren
 in vrede dan geleefd.

2e x voor refr.

V

Grootje Boutsen sterke moeder,
 wij dragen fierheid om Uw kracht
 God de Heer weze' Uw behoeder
 Hem daarvoor dank gebracht.

2e x voor refr.

Pater Sangerskring

**Genealogische Instuif te
Thorn.**

Na het grote succes van de door de Pater Sangerskring ingerichte cursussen 'Genealogie' wil deze Kring thans de aandacht vestigen op de 4de Genealogische Instuif op zaterdag 19 november 1994 tussen 10 en 17 uur in het Jeugdhuis van Thorn (Daalstraat), die dit jaar georganiseerd wordt door de Geschied- en Heemkundige Kring "Het Land van Thorn", in samenwerking met de "Studiekring Heem en Erfgoed Kinrooi".

Contactdag

Beginnende onderzoekers, maar ook meer ervaren vorsers, hebben er alle belang bij andere genealogen te leren kennen. Soms namelijk stuit men op mensen, die op zoek zijn naar dezelfde familie en op het feit dat onderzoeken parallel lopen. Ook komt het voor dat beginnelingen kennis maken met "oude rotten in het vak" en zodoende waardevolle informatie verkrijgen aangaande methodieken en ervaringen.

Reeds driemaal eerder werd een genealogische instuif georganiseerd en het initiatief bleek een succesformule! Bezoekers uit Nederland, België en Duitsland vielen de laatste maal - op 31 oktober 1992 - te verwelkomen.

Om in contact te komen met collega-bezoekers vult iedere bezoeker bij aankomst een formulier in, waarop hij naam en adres vermeldt, evenals de familie(s) waarnaar onderzoeken worden verricht. De formulieren worden opgehangen, zodat eenieder er kennis van kan nemen. Daarnaast zullen mensen van de organiserende verenigingen klaar staan om bezoekers op te vangen en te begeleiden. Specifieke problemen, ondervonden tijdens het onderzoek, kunnen aan hen worden voorgelegd en samen zal naar een oplossing worden gezocht.

Archief en Documentatie

Tijdens de Genealogische Instuif wordt de bezoekers de gelegenheid geboden te snuffelen in kopieën van archiefstukken en andere documentatie. Het gemeentearchief van Thorn zal aanwezig zijn met een uitgebreide stand van

klappers, parochieregisters, kopieën van parochieregisters en andere archivalia die de onderzoeker ten dienste staan.

Tevens zal het Jeugdhuys te Thorn getooid worden met kwartierstaten. Dit zijn overzichten van de voorouders van één persoon. Zulk een kwartierstaat kan een rijke voorraadschuur zijn waarin op zoek kan worden gegaan naar voorouders die in de eigen kwartierstaat voorkomen.

De bezoeker wordt de gelegenheid geboden de eigen kwartierstaat toe te voegen, ook weer met het doel dat anderen er kennis van nemen.

Computer en Genealogie

Automatisering heeft inmiddels sinds geruime tijd zijn intrede gedaan in het genealogisch onderzoek. Voor vele onderzoekers is de computer het geëigende hulpmiddel geworden bij verwerking van de gegevens, opgedaan tijdens hun zoektocht. In dit verband worden de bezoekers wegwijs gemaakt met de programma's Pro-Gen en Gens Data.

Boeken, Tijdschriften en Repertoria

Bij het genealogisch onderzoek staat de onderzoeker een aantal boeken, tijdschriften en repertoria ten dienste. Welke zijn dit, waar kan men ze vinden en hoe moet men ermee omgaan? Deze en vele andere uitkomsten ontvangt u tijdens een bezoek aan de Genealogische Instuif te Thorn.

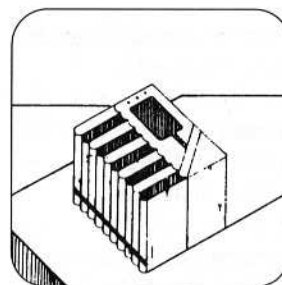
De toegang is gratis. Voor een hapje en drankje wordt gezorgd. Zowel nieuwe, onervaren alsook oudere, zeer ervaren onderzoekers zijn welkom op 19 november 1994.

Info:

Mathieu Kunnen, Middenstraat 6, 3640 KINROOI. Tel. 089/702965
Thieu Wieërs, Kessenicherweg 25, 3640 KINROOI. Tel. 089/564825

Tony Van Wijck

Nog enkele volledige jaargangen van DE MAASEIKENAAR 1993 en 1994 zijn nog te verkrijgen, mits storting van 400 Fr. (binnen Benelux grenzen) op onze bankrekening 001-0678921-94 t.n.v. 'De Maaseikenaar', Maaseik, met duidelijke vermelding "jaargang 1993 (of 1994)"

Diksjenaer van het Mezeikers

Cultuur is datgene waarvan we ons te laat bewust worden dat we het verloren zijn !

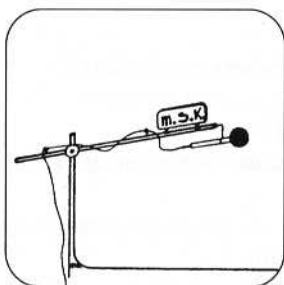
1. aardig, bn, bw. = eigenaardig
Det is einen aardige kieërel !
2. goojekoup, bn. = goedkoop
Dao zeen de legumme goojekoup.
Trappen van vergelijking: goojekoup, bieëterkoup, bèstekoup.
3. effe, bw. = a) even
Wach ins effe!
b) daarnet
Het belde effe (de bel ging daarnet).
4. gooddoon, zn., o. (geen dim, geen mv.) = genoegdoening
Hae haet ech gooddoon van det pintsje beer !
5. insjödde, zw. ww. = inschenken.
Mót iech nog ins insjödde ?
6. langs-kómme, st. ww. (kwaam langs, langs gekómme) = aankomen
Kóm straks nog ins effe langs.
7. lieëventig, bn. = a) levendig, opgewekt
b) levend
Hae kwaam d'r nog lieëventig ówt.

8. óm , bw. = a) om (als AN)
b) gelijk
De stand is ein óm.
c) in de uitdrukking : dae haet 'm óm.
(die heeft een stuk in de kraag)
9. tappeseerpepeer, zn. o. (-e, -ke) = behangselpapier
10. tappesere, zw. ww. = behangen.
Iech bèn de slaopkamer aan het tappesere.
11. tummere, zw. ww. = a) timmeren (als AN)
b) een huis bouwen
Graad is in di-j nów verkaveling aan 't tummere.
12. tump, zn. m. (-e, -ke) = a) punt
Ze vaegde zich de traonen aaf mèt einen tump van de sjolk.
b) uiteinde
Pak diech di-j touw mèt dezen tump vas.
c) hoek, stukje
Iech mót nog ein tumpke van den hoeëf ómspaje.
13. vaerdig , bn. = a) klaar, gereed
Bès-te nów nog neet vaerdig ?
b) uitgeput, moe
Hae haw mieër es 100 km. gefits: hae waas good vaerdig !
14. verdaole (zich), zw. ww. = zich vergissen
Num het mich neet kwaolik: iech haw mich verdaold.
15. verhawt, zn. o. (geen mw, geen dim) = houvast, onderling verband
16. verlaot, zn. o (geen mv, geen dim) = toeverlaat, verwachting, hulp.
Dao kri-jgste gei verlaot van.
17. verlètte, zw. ww. = verzuimen, nalaten.
Iech hób vandaag mi-j werk verlèt.
18. versjillige, bn. = meerdere
Hae haw versjillige kènjer.
synoniem: Versjeije

19. verslakkere, zw. ww. = verwelken.
Mèt daen heite zoeëmer van 1994 zeen vööl blome verslakkerd.
20. veug, zn. vr. (geen mw., geen dim.) = handigheid
Hae haet dao geine gooie veug van. (= hij is daar niet handig in, het ligt hem niet)
21. veuge (zich), zw. ww. = zich schikken, gewillig zijn.
Veug-tich ! (= schik je, doe wat van je verwacht wordt)
22. vi-js a) zn. vr. (vi-jze, -ke) = vijs
b) bn. bw. vies, erg.
Det ieët iech neet: det is vi-js.
c) onberekenbaar
Pas op vuur dae: det is eine vi-jze !
23. voddel, zn. m. (-e, -ke) = oude lap, vod.
Goêj det awt kleid mer bi-j de voddele, het is toch verslieëte.
s.s. voddelekrieëmer (= lompenhandelaar)
24. voeërt, bw. = dadelijk, direct.
Wach effe, iech kóm voeërt.
25. vrieë, bn. bw. = ruw, grof (van huid).
Mi-j vader haet vrieë han van 't wirke.
26. vroumes, zn. o. (vruike, vrowluj) = vrouw.
Het wieërt ti-jd des-te dich ei good vroumes aansjafs.
27. waerbuuërstel = zn. m. (-s, -ke) = onregelmatig groeiende haardos
Ich kan det kènsj neet good kómme doeër dae waerbuuërstel.
- N.B. De sprieten van de vroegere bliksemafleider op de kerktoren, noemde men ook de 'waerbuuërstel'.*

Erratum: volgens enkele 'echte' Maaseikenaren zou het woord 'fegkel' in het vorige nummer vervangen moeten worden door 'fedzjel' of 'vedzjel' ??

Tony Van Wijck

Maaseiker spreekwoorden, zegswijzen en gezegden

Wij ontvingen een reeks Maaseiker gezegden i.v.m. de Maaseiker deugden. Wij danken de inzenders en publiceren een eerste reeks:

HOVAARDIGHEID.

1. Dae vilt nog lever doeëd es diech gojendaag te zègke. (*hij is zeer hoogmoedig*)
2. Dae kènt gein erm (of: klein) minse. (*wordt gezegd als men iemand met opzet (?) vergeet te groeten.*)
3. Strónt, waem haet-tiech gesjieëte ? (*mens, wat ben je verwaand.*)
4. Dae wèt neet mieë woe det-er vandan kump. (*Over iemand die zijn geringe afkomst vergeet.*)
5. Vääöl noeëte op zi-jne zank (of: òrgel) höbbe. (*veeleisend zijn.*)
6. Van den hoeëgen toeëre bloeëze. (*het hoge woord voeren*)
7. De waelj plaog h'm. (*Hij kan de weelde niet dragen.*)
8. Vääöl behèj höbbe en niks in de maal. (*Opschepperig zijn en niets op zak hebben.*)
9. Hae löp nieëve zi-jn sjoon. (*Wordt gezegd van een verwaand iemand*)
10. Dae beeldt zich get in. (*idem*)
11. Det is einen inbeelder (*idem*)

12. Dae meint zich get. (*idem*)

13. Hoevaard mót pi-jn li-jje. (*Wie mooi wil zijn moet er wat voor over hebben*)

LEKKER

1. Zi-jn ouge zeen groeëter es zi-jne bówk. (*Hij heeft te veel op zijn bord genomen en krijgt het niet op.*)

LUI

1. Dae is good vuur aan e gaat te stoeën woe niks ówtkump.
2. Dae sjoort 'm.
3. Dae trèk neet van laer.
4. Dae is zoe lui es e verke.

Wie bezorgt ons nog gezegden i.v.m. met de Maaseiker deugden ??

NOG ENKELE ANDERE ZEGSWIJZEN:

1. Hae vertrok mèt 'ne gesjèlde stek. (*Hij vertrok met de staart tussen de benen.*)
2. Het rieëgent det het zeik. (*Het regent dat het giet*)
3. De ków stuit oppe zólder (*geeft geen melk meer, staat droog*)
4. Det is zoe krómp es ein zekel (= sikkkel).
5. Eine pemel van e menke. (*een licht mager persootje*)
6. Det is mich 'nen hieër ! (*dat is me er eentje !*)

Waem kènt er nog ?????

Tony Van Wijck
Maastrichtersteenweg 11
3680 Maaseik

Geslaagde 28ste Provinciale, Jaarlijkse Ontmoetingsdag voor Missionarissen en Ontwikkelings-helpers met Verlof, te Maaseik op zaterdag 20 augustus 1994

Maaseik, 750 jaar stad en parochie was gastheer voor meer dan 60 missionarissen en ontwikkelingshelpers. Een rijk gevuld programma en gulle gastgezinnen bezorgden hun een onvergetelijke dag in Maaseik.

Op de Academische Zitting in het Parochiecentrum spraken Mevrouw Mia Kraewinkels (voorzitster werkgroep), vicaris J. Boonen (bisdom), burgemeester Vermassen (stad) en gedeputeerde mevrouw Frieda Brepoels (provincie). H. Heymans hield een referaat over het pas gerestaureerde Europees-beroemde Maaseiker Evangelarium in het teken van het dagthema "De kracht van Gods Woord". De jonge Maaseiker musici Tom Corstjens en Ralf Demandt verzorgden muzikale intermezzo's. De zitting werd vlot aaneengepraat door onze medewerker Herman Hendrix.

In de namiddag werden Maaseiker kerkelijke Monumenten bezocht en was er gezamenlijke koffietafel met animatie door Zuster Mariani uit Indonesië. Onder begeleiding van de Koninklijke Harmonie Concordia trok men om 18 uur naar de hoofdkerk, waar Mgr. Paul Schruers, bisschop van Hasselt, vooring in een plechtige Eucharistieviering.

De Missiekring, de parochie, de stuurgroep 750 jaar St.-Catharinaparochie, de stad en de vele medewerkers toonden zich waardige gastheren en gastvrouwen.

Maaseik, dat trouwens 10 jaar geleden ook al zo'n ontmoetingsdag organiseerde, was één dag het hart van de wereldkerk.

Maaseiker aanwezige missionarissen waren: E.H. Jacobs (Kamina - Zaïre), E.H. Coolen (Wenen) en dr. Willem Janssen (Haïti).

Jaak Bergers.

Drie gouden kloosterfeesten

In het Kruisherenklooster vierden Albert Wieërs (79) en Jef Franssen (70) hun gouden kloosterjubiläum en Jan van Wegberg (75) zijn gouden priesterfeest. Ze werden respectievelijk geboren in Ophoven-Geistingen, Maaseik en Echt (Ned.). Na een plechtige dankviering was er een receptie en feestmaal samen met confraters en familieleden.

Albert Wieërs ontving zijn professie te Diest (28-8-'34) en werd priester gewijd te Leuven (24-8-'39). Van 1940 tot 1980 was hij leraar aan het college te Maaseik en vervulde een dynamische rol in het verenigingsleven: DF, middenstand en Culturele Kring (nadien Pater Sangerskring). In de kloostergemeenschap was hij provinciaal-econoom, weekendassistent in Solt-Opitter en helpt tot vandaag de diensten verzorgen in Heppeneert en tijdens de vakantie bij de Kruisheren in Wenen.

Van links naar rechts de Kruisheren-Jubilarissen J. Van Wegberg, A. Wieërs en J. Franssen. (Foto: P. Henkens)

Jan Van Wegberg ontving zijn professie te Diest (28-9-'39) en zijn priesterwijding te Leuven (27-4-'44). Hij is oudleerling van het Trappistencollege te Echt, een college dat in 1942 werd opgeheven. Kruisheer Van Wegberg was vanaf 1945 leraar aan het college te Maaseik. Hij was aalmoezenier van de Bouworde en ging veel op ziekenbezoek.

Jef Franssen, geboren en getogen Maaseikenaar, ontving zijn plechtige professie te Diest (28-8-'45) en werd priester gewijd op 25-7-'50. Vanaf 1951 was hij leraar aan het Kruisherencollege van Denderleeuw. Hij was op school missieanimateur en zette zich in voor de gehandicapten uit de regio.

P. Henkens

Het Oorlogs-dagboek mei 1940

vervolg 5

N.V.D.R. Op uitdrukkelijk verzoek van de auteur werd de door hem in 1940 gebruikte spelling (een moderne De Vries en Te Winkel) gehandhaafd. Ook de stijl en zinsconstructies werden niet gewijzigd.

Zaterdag 18 mei 1940: 9e oorlogsdag

Krom en gebroken sukkelen we overeind; in de gangen hangt reeds kille morgenlucht. We maken ons reisvaardig; alles wordt vlug nagezien en met teleurstelling ontdekken we dat ons nachtverblijf driehonderd frank gekost heeft; ze werden uit de handtas van Emma gehaald daar deze de nachtelijke verhuis niet meemaakte..., voor het ogenblik trekken we ons echter meer het verlies van de eenzelveheidskaart aan; gelukkig wordt die op de grond teruggevonden.

Gisterenavond, ik sliep reeds de slaap der zoeten, was Emma ziek van heimwee en angst; Désiree werd opnieuw "marraine" uitgeroepen en kreeg een huwelijksaanzoek van een mooie kleurling. Boven sjouwen twee kerels een beddelaken vol broden binnen; hebben die gevonden in een verlaten voorraadplaats van het leger; daar wandelen we eventjes naar toe... maar als we omhoog kruipen en de buitenlucht naderen waait ons gebrom en gekraak tegen; Noël en ik zullen het er op wagen - een slag: wachten - niets; in stormpas vliegen we een eng straatje door: stenen, glas, kapotte huizen; een brede straat; vliegtuigen; ik lig langs de muur; in vliegende vaart, gebukt langs de muren verder; neerliggen; van uit mijn hoekje merk ik een man die uit een winkel konservevis buitensleept; gekraak; een "abri", we willen er binnendringen, ik hef het luik op; geschreeuw, gevloek, gesakker; dicht. Ik volle vaart de straat over; grote gebouwen laaien hoog op; een zijstraat in; uit militaire gebouwen kruipen broden naar buiten; er in; de broden zitten tot tegen de zoldering en hongerig grabbelen de gulzige handen, hoog kruipt men op het brood badend in de weelde...; Noël vier, ik drie en terug; een slag en weer voort; triomfantelijk stomen we binnen. Fijn broodje.

Het onweer drijft over en we wippen buiten, het ellendige straatje door, naar de baan van Cambrai toe; geronk, gekraak; de boel ligt overhoop en het vuur knettert, glas rinkelt en hout splintert, steen verbrijzelt; telefoon- en elektrische draden weven reuzenwebben door de lucht en over de grond; op het kruispunt aan de baan: door elkaar geschoten tanks, gekantelde auto's, laaiende voertuigen; verstrooide kogels over de straat; lopen! dekking! - een dood soldaat! niemand wijst hem aan of maakt de opmerking dat de dood hier hangt, we voelen het maar kunnen het niet zeggen, willen er niet aan denken; geweren; tanks; ik buk me om een paar nieuwe kousen. De brede baan

is gestopt: omgekeerde karren, breedbuikige paarden met puilende ogen en stijve poten lijk masten in de lucht, lijken, auto's; alles in elkaar gewrongen en gekneld; dode lucht waait, sterke benzinereuk nijpt, rotte stank stinkt; we vliegen een zijweg in. Als we achter een haag springen floddert ons een regiment ontwapenden, dood van ziekte en moe te vechten, tegemoet; een stok en een witte, gescheurde, wild wapperende lap op kop. We beseffen nauwelijks wat er gaande is, want we bezitten nog zes broden...

Bij een landhuisje rusten we; ik was me, we plukken rabarber en spijzen hongerigen die om brood bedelen. Nog vijf broden met rabarber, bloemen in het tuintje en een W.C. om de hoek; ik voel trek hier alles rustig af te wachten. Maar verlicht en verzwaard gaat het weer verder; we kunnen er ons niet bij neerleggen; we wandelen in een droom, maar een vreselijke en nare droom. De zon schijnt lekker en vol verwachting stappen we stevig; Noël steunt Emma en Désiree neemt Jos bij de arm. Langs de baan breken wij en snijdt Jan met mijn arm mesje stokken lijk de Franse soldaten doen: een massa gemakkelijker om marcheren.

We ruiken rook en voelen zwoele lucht en bij de draai ligt Quartignies aan onze voeten te branden: dichte wolken zwart van olie, hete lucht zingend van vuur en vlug geknal van brandend stro walmen ons tegen - ondraaglijke warmte en stikkende rook - de hoofdstraat brandt hevig aan beide zijden en dwars er over ligt landbouwtuig door elkaar gesperd. We maken een omweg langs de weiden en als we vlak tegenover de kerk zijn stort de brandende torens pits kletterend tegen de straat.

Het brandend dorp ligt reeds ver achter ons en nog zien we de dichte rook opwalmen. De baan is recht en leeg; een gendarm in burger, met aan de arm zijn zoontje, geeft ons onderrichtingen, wijst ons een bron en de weg. Vliegtuigen en plots grote, witte, bolle parachutes; geknetter; langs de weg liggen eenzaam dooreengeschoten huizen, gezwollen paarden en stijf bloed en zoekende vliegen; een gekanteld rijtuig en in de sloot de stervende geleider die zijn vuist aan de borst perst en door de open mond onhoorbaar kreunt. Verder, verder.... de dood woont hier overal. Soldaten peddelen op blinkende kinderfietsjes voorbij: resten van een bedrogen leger. Kapotte tanks en voertuigen rijen zich naast de weg; we doorsnuffelen een auto met "gewichtige" papieren en passen de officierskepieën. In de lucht alleen nog Duitse vliegtuigen. In een haag vinden we een massa conserven.

Le Nouvion: uitgestorven; gekraak; schuilen in een "abri": een kolenhok op de hoogte van de straat, niet veilig genoeg; de straten zijn die van een beschoten stad. Belgische overheden? Hier? Nergens! Lang weg! Wat willen we nog. We draaien rond de dood en telkens grijpt-ie naast ons. Vooruit...

Een melkerij: Fesmy. Ik krijg trek in kaas, boter en melk. We landen in de kom: het dorp is een kruispunt en een plein met een nieuwe kerk. Uit de rechtse baan komen karren toe; recht voor ons komen mensen op ons toe...; "les allemands sont là..."; er blijft nog een weg vrij, die slaan we in.... Spoe-

dig worden we aangehouden door een champetter: onze passen. Eén voor één worden we zorgvuldig bestudeerd; tenslotte blijken we betrouwbare personages; verder gaan is onmogelijk, hij komt juist van een kanaal waar een parachutist de brug gevrijwaard heeft, toen de heldhaftige champetter wilde schieten had-ie geen kogels meer, “nous sommes empoisonnés d’espions”... die kerels schijnen telkens de onmiddellijke nabijheid van de Duitsers aan te kondigen. Radeloos staan we daar; in de wei loeit een koe, pijnlijk van haar zware uier; razend maakt dat koeiengeloei. Melkkannen, misschien ook melk; alles is natuurlijk zuur; indien we ons eens voorlopig op zo’n hoeve nestelden?... De champetter raadt onze bedoeling en toont ons het hoekhuis aan het kruispunt; daar huisde de “état-major”; we mogen er in trekken tot de bewoners terugkomen op voorwaarde dat we alles netjes in orde houden..., we zullen er eieren en andere voorraad vinden.

Door de ijzeren poort doen we intocht in onze nieuwe home. Een grote lamme hond komt ons onderdanig tegenkruipen; het huis is de twee steenwegen nagebouwd en vormt een hoek waarbinnen het erf met zijn kippengaten, hondehok, gierput en melkkruiken.

Binnen vinden we een leeg vertrek, nog een met een tafel en stoelen en dan iets lijk een slaapkamer met door elkaar gehaalde bedden, met een vloer rijk bestrooid met slaapbenodigdheden en dito produkten; nog een kamer met een bed en een gevulde porceleinkast; een lege hall en een trap; wijngeur en dan... een hel van viezigheid en wanorde: hier huisde dus de état-major...; een tafel vol vuile borden en lege, omgeworpen flessen, een pompbak met de treurige overblijfselen van geslachte ganzen, gebroken flessen rijden rond en de vloer is wanhopend... Dadelijk begint de schoonmaak en enkelen stellen een onderzoek in; al wat vuil is wordt in de stal er naast gesleurd, al wat leeg is er neergesmeten; gewas, gestrijk, verzet, geschuur, geschrob... en de boel wordt bewoonbaar. Er is nog bruikbare melk; in een lege stal leggen kippen eieren; dadelijk ligt er een pan vol van want olie is er ook; in het hooi in de schuur vindt er eentje flessen wijn en ook wel een flesje bier; in een kast ligt er een fantastische voorraad van de meest verscheiden dingen wild door elkaar geslingerd.

In een hok liggen uitgehongerde konijnen en er is een stevige kelder.

Een alpenmutsje kijkt het hof op en dan een ventje in toog; de curé maakt hartelijk kennis met zijn nieuwe parochianen, zijn oude hebben hem verlaten en morgen is er om half acht een misje en Onslievenheer zal alles wel schikken; “Dieu vous bénit”. Het is een hartelijke, deelnemende en meelevende kerel en hij zal ons huishouden ook wel aardig vinden: vier heren die wedijveren om de gunst van twee dames, en dan welke dames..., die ene die zo fijn frans raast en die andere die zo druk over de vloer raast; met zo’n hulp zal het wel opschieten.

Jan loopt bleekjes over het erf te ijsberen en houdt zijn handen tot laat in de avond diep in zijn zakken; één keertje is-ie wakker geschoten om het cu-

reetje te vragen langs welke kant uit hij de Duitsers nog ontwijken kon en werd daarna nog bleker.

’s Nachts slapen we voor de eerste maal in een bed, maar het vuur komt ake-
lig kort naderkruipen en het bed doet vreselijk ongewoon aan; leve de grond.
We struikelen over flessen de kelder in; de wijngeur is weer stikkend; een
paar slokken en een rozenhoedje zijn nodig om “rustig” door te slapen.

Zondag 19 mei 1940: 10e oorlogsdag

De kelder hangt nog in het donker als ik opnieuw wakker ben; ik scharrel rond, ontdek dat de morgen dichtbij is en val over een ketel met vet, er naast wroet ik in welig doorgesloten patatten... fritten! Die bakken we! Ik werk me tussen de scherven naar boven. Ah ja, we leven nog steeds in Frankrijk... daarom graaf ik tussen takkenbossen een flinke kuil...

Het weertje blijft even prettig; er is al een vroege vlieger en het dorp is leeg. Ik kap hout, gooi mijn “gourde” weg en smijt de bezems met Franse kleuren over de haag...

Het kerkje is tamelijk modern, veel te mooi voor de omgeving. We zijn de enige gelovigen; het cureetje is vliegensvlug en speelt het zonder hulp klaar. De schoorsteen krinkelt, de koffie damp, de eierkoek geurt, fijne suiker is er in overvloed, in het brood wordt er een groot gat geboord. De keukenkast wordt geordend; het beddegoed de kelder ingesleept. We stralen van welvaart en weelde... maar Jan ijsbeert nog steeds en de Duitsers zitten hem bleekjes op de hielen. In het tuintje groeien bloemen en salade: beide voor de keuken. Alles geurt, riekt en rookt en kruipt langs je neus tot in je maag... we zingen, Jan niet; we eten, Jan in het bijzonder. We drinken een lekker glaasje wijn en onze wangen roden opdringerig. We breiden onze speurtochten uit want ondanks onze kolossale “voorraad” moeten we uiterst zuinig zijn. De konijnen worden vers begroend en oud bebrood; de kippen groen(?) betarwd.

De hemel is lijk iedere dag helblauw en de wereld groeit; het is lente en nieuw leven hangt in het rond; de oorlog en de dood zijn ver. In de stal zitten wel zes kippen zich warm te broeden; onder de balken tiert jong zwaluwvolk; in het hooi ligt een valse kattermoeder met zoete kattenjongen; er is een nog lamme hond die de onze naloopt, al enkele malen heb ik hem van het erf gejaagd; bij de konijnen huist er een heel gezin willig en dicht tegen elkaar gedrukt; een dikke kip waggelt met vette eendjes naar de vijver in de wei, waar een veulen een merrie nadraaft en kalveren zotte bokkesprongen uitvoeren. Onze voeten genezen vlug, onze maag vult zich tot barstens toe, er heerst vrede en het bloed warmt weer. De soep is dik van groenten; de fritten stralend van vet, de salade glimmend van mayonaise, de ogen tintelend van wijn, de gezichten vettig van geneugte en de buiken puilend van de pap; een mid-daguiltje is noodzakelijk.

De curé informeert naar onze "gezondheid"; hij heeft een mekaniker gevonden die ook bakken kan en morgen krijgen we een broodje. We halen de kippenhokken in het dorp overhoop en slepen zowel verse, als bebroede eieren aan. Jos controleert: mét een kuiken vliegt door het venster, zónder kuiken in de kom. Emma fabriceert van de zure melk witte kaas en Désiree vies gezichten; met suiker smaakt kaas bijzonder lekker maar heb je het al eens druipend van jam geproefd?

Op de zolder tussen Mein Kampf en Marx' leer liggen soldatenkoekjes, confidences en oude munten. "Mein Kampf" krijgt een plaats op een in het oogvallende plek in de keuken...; de confidences worden verslonden.

De curé is in de kerk en wij (de jongens) schieten achter elkaar binnen om ons eventjes te ontlasten; ik raap al mijn Frans bij elkaar en breng het er gelukkig af, de herder scheen het nog al ernstig op te vatten...

Tegen de avond is er bezoek: twee Senegalezen op hun stokken, ze zijn vermoeid en genieten van het glaasje wijn; ze mogen de nacht in de bedden doorbrengen, wij hebben ons in de kelder geïnstalleerd... De Duitsers hebben hen al van hun wapens ontlast en hen daarna weer wandelen gestuurd; ze kruipten vroeg in de "veren".

We hebben de keldergaten van zandzakken voorzien en de melkkannen er vóór getrokken. Langs de straatzijde zit het gat ook dicht. In de kelder staat er nu een petroleumlamp. Elk heeft zijn matrasje en zijn deken; 's nachts word ik wakker zonder matras en zonder deken... In het midden van de trap hebben we lege flessen opgesteld...

Maandag 20 mei 1940: 11e Oorlogsdag

Als we de kelder openen straalt ons de tafel tegen; een zee van weldaden: peperkoek, koekjes, lucifers, pilchards...; de bedden zijn leeg en de soldaten weg...; hartelijk dank!

Vandaag hangt Désiree niet alleen over de kommuniebank.

We krijgen pannekoekjes; het vuurtje knappert lustig en alles is druk in de weer om het ontbijt te bereiden...; gefluit, een slag... met pan en koek de kelder in; stilte... en dan lachen, lachen...; rond de middag schieten we eerst wakker...

De obus heeft een gat in de zolder tegenover ons geboord; het cureetje zat juist aan zijn schrijftafel en toont ons een stuk gewrongen ijzer; het mannetje is het gewoon van '14-'18!

Van onder het vuile toogje tovert-ie een wit, smal, krakend Frans brood; het is hard gekorst en met één slag breekt-ie het in twee over zijn knie; bij nadere kennismaking smaakt het reuze.

Wordt vervolgd.

Jos Strykers

Redactie

Harry Beenders
Theo Beenders
Jaak Bergers
Martin Boonen
John Golsteyn
Herman Hendrix
Jackie Vancleef
Tony Van Wijck
Jacqueline Wolfs-Godermans

Medewerkers

Mathieu Daemen
Piet Hankens
Liesbeth Kerkhofs
Simone Kerkhofs-Swartenbroekx
Steven Kerkhofs
Jos Strykers
Hendrik Verheyen

Abonnementen (of geschenkabonnementen) steeds verkrijgbaar door storting op nr. 001-0678921-94 t.n.v. 'De Maaseikenaar', Verloren Kost 86, 3680 Maaseik, met vermelding: abonnement of geschenkabonnement voor... (naam + volledig adres).

Benelux: 400,- fr.

Overige landen: 500,- fr.

NB: Een steunabonnement kan vanaf 1000,- fr.

Ieder auteur blijft verantwoordelijk voor het door hem ingestuurd artikel.

Geen uittreksel, afdruk of overname uit 'De Maaseikenaar' mag geschieden zonder bronvermelding.

Teksten voor volgende editie vóór 23 december 1994 aan T. Van Wijck, Maas-trichtersteenweg 11, B-3680 MAASEIK

Abonnees worden verzocht hun eventuele adreswijziging mee te delen aan ons redactielid John Golsteyn, Verloren Kost 86, B-3680 Maaseik.
Tel. 089-565758.

Dank voor uw medewerking.

Verantwoordelijke uitgever:

Tony Van Wyck, Maastrichtersteenweg 11 - 3680 Maaseik - Druk Tonnaer Kelpen (NL)